

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

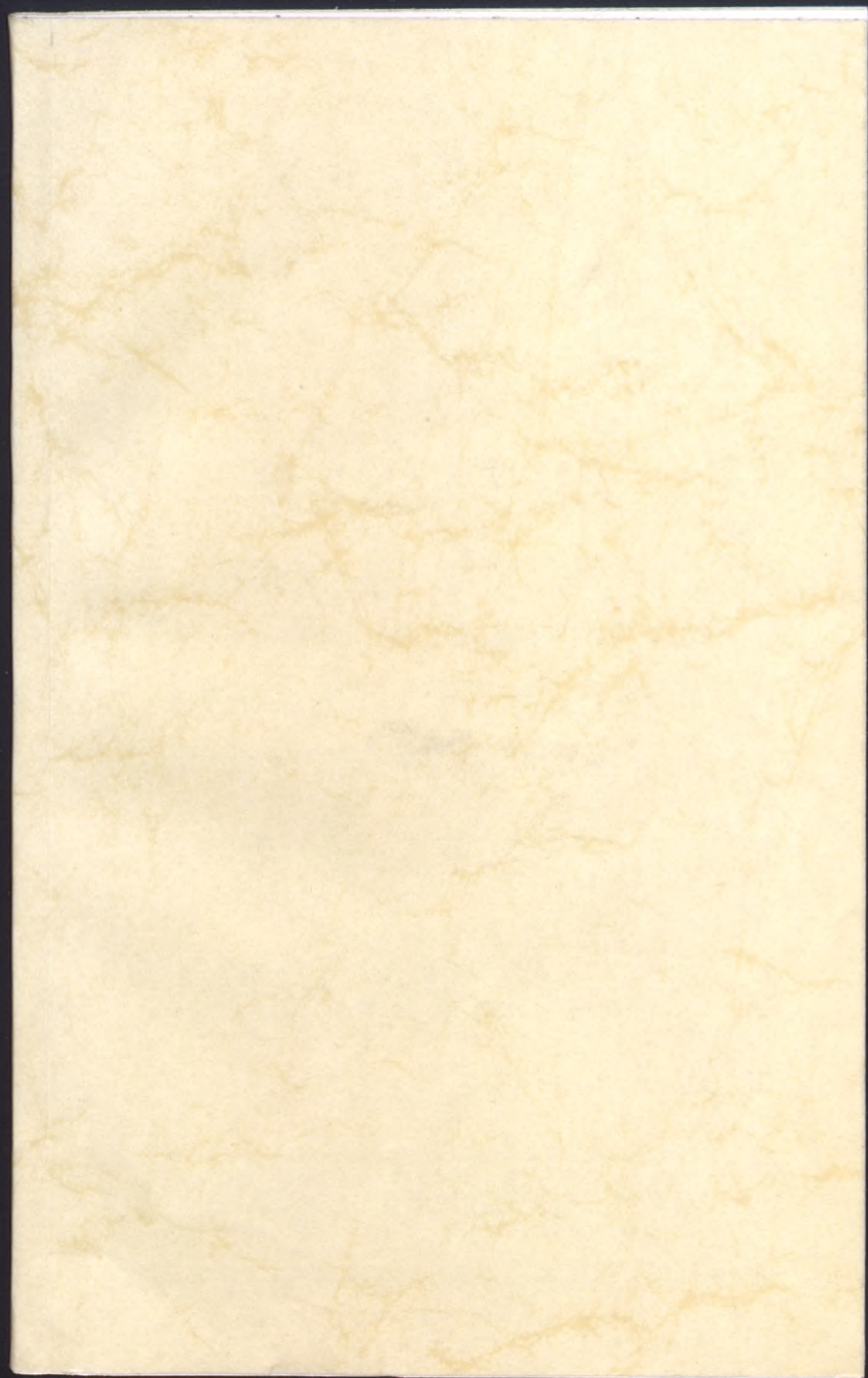
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

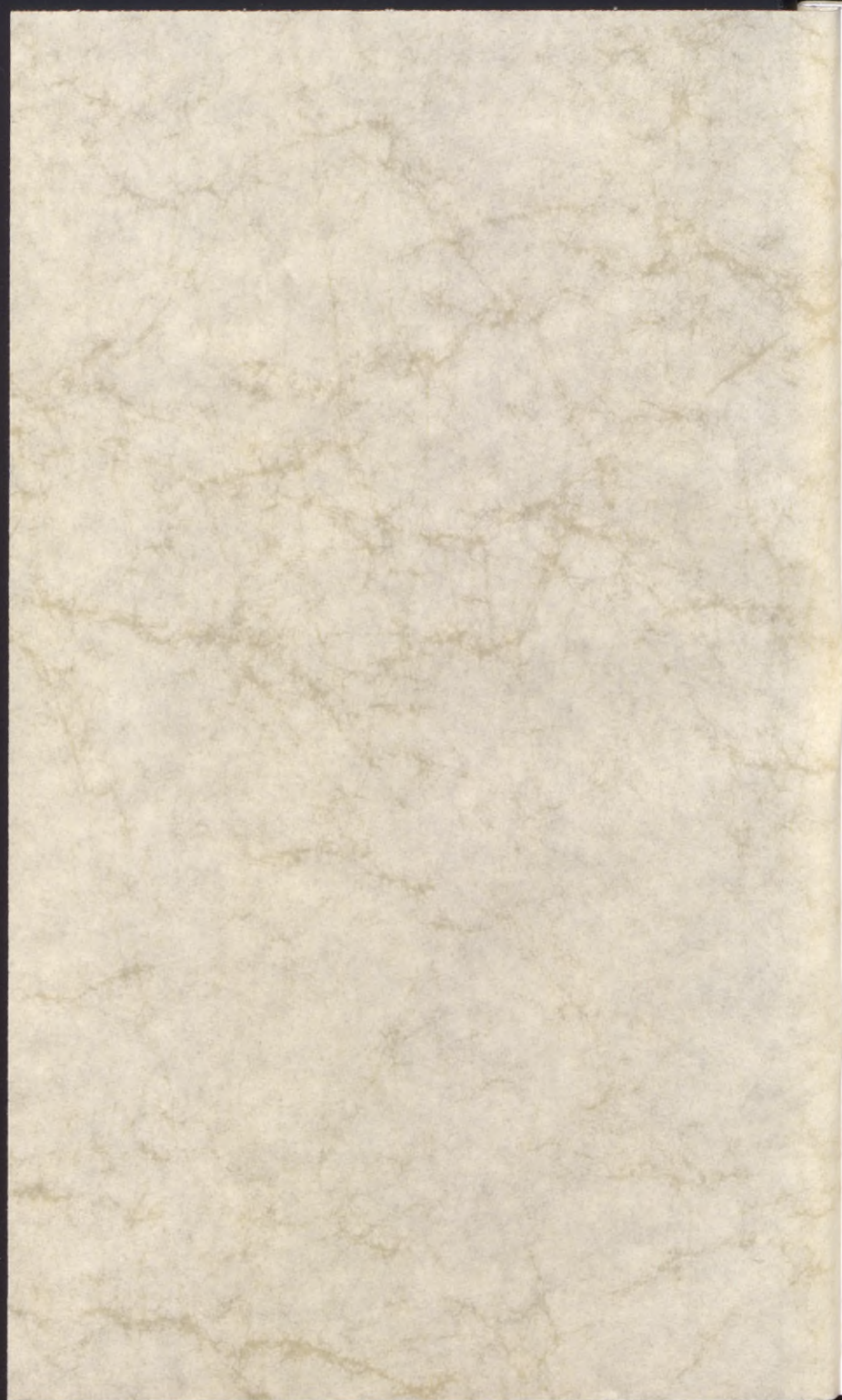

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

SRIPAT

OF THE UNIVERSITY OF TORONTO

Redig
Finn
Acta

SKRIFTER
UTGIFNA AF SÄLLSKAPET

SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Tjugonionde häftet.

Pris 30 pni.

Direktionen för föreningen „Svenska Folkskolans Vänner“:

Ordförande: Folkskolinspektör *V. Öberg*, adr.: H:fors, Annegatan 5.

Ledamöter: Pastor *K. T. Broberg*, Professor *I. A. Heikel*, Professor *M. G. Schybergson*, Ingeniör *Fr. Rosberg* och d:r *P. Nordmann*.

Suppleanter: Friherre d:r *K. v. Alfthan*, Pastor *L. Bengelsdorff* och Magister *E. Lagerblad*.

Sekreterare: Doktor *P. Nordmann*, adr.: H:fors, Skilnaden 19.

Kassör: Ingeniör *Fredr. Rosberg*, adr.: Estnäsgratan 9.

(Sällskapet)

Skrifter utgifna af föreningen „Svenska Folkskolans Vänner“. Häft. 29.

Barndomsvännerna.

—
Berättelse

af

V. Ö.

HELSINGFORS 1893.

Barnomsynerna.

Barnomsynerna.

V. O.

1893.

HELSINGFORS,
Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri.
1893.

Barndomsvännerna.

Hvilka de voro.

De voro alla tre jämnåriga och växte upp tillsammans. Adolf Evander var son till kyrkoherden i församlingen; Petter Enman var bondson och hemma från en gård i närheten af pastorsbolet; den tredje kamraten, Jakob Fincke, härstammade icke från orten. Han var född annorstädes, och hvarken han själf eller andra hade så noga reda på, hvar han egentligen haft sitt hem. Hans far, en ung, på förfall kommen jurist, hade gift sig med en flicka, om hvars härkomst man i församlingen icke hade någon kännedom, och det unga paret kom till orten på en resa höstetid, medhafvande såsom sin förnämsta och nästan enda egendom en ettårig gosse, Jakob.

De togo in på gästgifveriet och stannade där, ty mannen kände sig illamående. Dagen efter ankomsten måste han intaga sängen. Hans sjukdom befans vara en svårartad feber, som efter halfannan vecka ändade hans lif. Hustrun, som skött honom och vakat nätter och dagar, angreps af samma åkomma och fick inom ännu kortare tid sitt slut.

Det arma barnet, som, sedan modern insjuknat, tagits om hand af gästgifvarfolket, var altså fader- och moderlöst, innan det alls lärt känna sina föräldrar. Den barmhertiga prästfrun, som redan dragit försorg om moderns skötsel under sjukdomen, sammankallade nu sina umgängesvänner och förmådde dem att gemensamt åtaga sig barnets vård.

I kyrkobyn bodde en redan något till åren kommen skraddarenska, en välkänd och allmänt aktad person. Hos

hennes inackorderades det värnlösa barnet, och gumman, som själf var barnlös, fäste sig snart så vid den lilla gossen, att hon ej för någonting i världen skulle velat bli af med honom. Hos enkan, som i trakten var känd under namnet «mästarmor», växte således Jakob upp; och då gumman hufvudsakligen lifnärde sig genom att undervisa bygdens barn i läsning och skrifning, hvari hon var ganska väl hemmastadd, erhöll också Jakob tidigt undervisning i vetandets första grunder.

På lediga stunder lekte Jakob med byns andra barn, men mest kom han i beröring med Adolf Evander och Petter Enman, ty kyrkoherdskan fortfor att hylla det föräldralösa barnet och såg gärna, att gossen, som artade sig väl, umgicks med hennes son och med Petter, hvilken såsom närmaste granne ofta kom tillsammans med «kyrkherrns Adolt», såsom prästsonen af allmogen i närheten vanligen kallades.

Jakob Fincke var åtta år, när hans fostermoder träffades af ett slaganfall, som lade henne på sjuksängen och kort därefter äfven lyktade hennes lefnad. Hon behöll till det sista sina själsförmögenheter. Till Jakob, som hon sökt uppfostra, så godt hon förstod, sade hon ännu dagen före sin död, då han satt vid hennes sjukbädd och läste en psalm, som hon önskade höra från hans mun: «kom ihåg, barn, två saker för hela ditt lif; glöm ingen dag att bedja ditt «Fader vår» och gör aldrig någonting för syns skull. Du begriper ännu icke rätt mina ord, men håll dem blott i minne, och du skall lära dig att alt bättre och bättre förstå dem. Gör ingenting för syns skull och bed hvar dag Herrans bön».

När gumman aflidit, vid hvilket tillfälle kyrkoherdskan var tillstädes, togs Jakob till prästgården, där han användes till ett och annat småbestyr; men mest var han Adolfs lek-kamrat.

Kort därpå kom en ung student som informator till kyrkoherdens. Och den förmögne bonden och kyrkovärden Enman hade på förhand kommit öfverens med kyrkoherden, att Petter också skulle få vara med vid Adolfs undervisning. Det började altså en allvarsam och mången gång brydsam tid för Adolf och Petter, ty informatorn var en bestämd och

sträng herre, så ung han än var. Desto gladare voro fristunderna, och då fick vanligen Jakob vara med. Småningom började informatorn på stunder, då Jakob hade ledighet, undervisa äfven honom i ett och annat, så att han ej skulle glömma hvad han lärt af fostermodern, och att han finge gå litet framåt i vetande. Isynnerhet lärde han honom räkning, för hvilken kunskap Jakob visade stor fallenhet och lust, och äfven i läsning af katekesen och bibliska historien gaf han då och då honom ledning.

Informatorn stannade tre år hos kyrkoherdens, ty Adolfs föräldrar tyckte om honom och ville, att sonen skulle under hans ledning så länge som möjligt få bereda sig för studierna i skolan. Men när Adolf hade fyllt elfva år, ansågs han böra sändas till skolan, hufvudsakligen därför, att informatorn, som själf måste vid universitetet fortsätta sina studier, icke längre ville kvarstanna.

Det var bestämdt, att Petter skulle åtfölja Adolf till skolan i staden. Angående Jakob rådgjorde man, åt hvilket yrke han skulle egna sig, och frågade honom, hvad han häst ville bli. «Köpman», svarade gossen. Han hade ofta varit sänd på uppköp till landthandlanden i kyrkobyn och alltid tykt, att det skulle vara roligt att få väga, mäta och räkna och ha fullt upp med goda varor.

Kyrkoherden tyckte, att det kunde vara godt, att gossen fick följa sin böjelse; därför talade han i staden med en duglig köpman, som behöfde ett yngre biträde, att denne skulle taga Jakob. Handelsmannen ansåg väl gossen ännu vara bra ung, endast elfva år, men tog honom dock på försök. Och detta försök behöfde han icke ångra.

Huru de artade sig.

De tre lekkamraterna flyttade således samtidigt till staden. Men det var ingalunda för sitt nöjes skull de flyttade dit. Isynnerhet för Jakob började med denna flyttning en allvarlig och ganska mödosam tid. Från tidigt om morgonen till sent på kvällen fick han stå bakom disken, och det var ett angenämt ombyte, när han sändes på ärenden: att bära varor hem till kunder eller uträtta andra uppdrag.

Ibland någon hälgdag — det handlades vanligen äfven på hälgdagar — fick Jakob ledighet, och då var han nästan alltid tillsammans med Adolf och Petter. Var det vackert väder, träffades de ute i det fria och gjorde då långa vandringar i stadens omnejder. Var det fult, sutto de än i Adolfs och än i Petters kvarter och stundom äfven i den lilla bodkammare, där Jakob bodde tillsammans med köpmannens två andra biträden.

Jakob kallades numera vanligen af sina två vänner «bofinken», en kvickhet, som Adolf, med afseende å Jakobs tillnamn och hans nuvarande befattning att stå i bod, hade hittat på och hvaråt Petter i början ogement fröjdade sig. Jakob, som var godmodig och oförarglig, skrattade åt binamnet och vande sig småningom så därvid, att det var honom likgiltigt, om han hörde sig kallas Jakob, Fincke eller Bofink.

En söndag, när Jakob, efter att ha varit i kyrkan, kom till Adolf, där Petter förut hade infunnit sig, beslöto vännerna att bege sig på vandring utom staden, ty det var en vacker vårdag.

«Nog hade Bofinken kunnat ta med sig från boden en strut hvita pränikor eller russin eller bröstsocker, så hade vi haft någonting att förfriska oss med på färden», yttrade Adolf. Och han tillade: «jag skulle gärna gå till bagarn och köpa bullar, men jag har inga pengar».

«Inga pengar hade jag håller», sade Jakob, «så att jag ej skulle kunnat få någonting från boden».

«Går det ej an att ta från lådan bara»? invände Adolf. «Ingen märker ju det, om man tar litet».

«Det vore ju att stjäla», svarade Jakob allvarsamt och bestämdt. «Men», tillade han gladt, «jag har två bröststycken, som jag fick af hushållerskan, när jag i dag berättade, att vi troligen skulle ge oss ut på vandring och att jag ej skulle komma hem till middagen, och det ena stycket kan jag afstå, om någon vill ha det.»

«Bröd har jag nog», svarade Adolf högdraget och gick in till sitt värdsfolk för att förse sig med vägkost.

En annan gång, när de åter skulle tillbringa söndagen tillsammans, var Jakob försedd med en strut bröstsocker.

«Aha», sade Adolf hånfullt, «du har lärt dig att ta!»

«Det har jag icke lärt och skall med Guds hjälp häller aldrig lära mig», svarade Jakob lugnt, «jag får då och då litet pengar, när jag bär hem varor åt kunder, och jag bad i dag af handelsman att få köpa ett halft skålpund bröstsocker; men han tog ej emot några penningar, utan gaf mig det här till skänks».

«Såå, han skänker så där bort sina varor, din patron», skämtade Adolf. «Jag trodde, att han bara skulle sälja».

«Nog tror du rätt. En köpman har sina varor för att sälja dem och icke för att bortskänka någonting».

När första skolåret förgått, blef Adolf med vilkor i ett ämne uppflyttad till högre klass; men Petter, som hade svårt att lära sig, blef kvar på klassen. Examensdagen var således ingen glädjedag för dem. Petter såg undergifven ut, men Adolf var arg. «Mamma bad dig komma till oss till midsommar», sade han till Jakob; »adjö!» Så skildes de.

Midsommardagen kom Jakob till prästgården och emotogs där mycket vänligt. Adolf kallade dock i tid och otid honom Bofinken, som det tyktes, för att alla skulle få höra denna af honom uppfunna benämning. Modern förebrådde honom mildt: «hvarför skall du säga så?» Men Jakob sade leende: «det gör ingenting; låt honom kalla mig som han vill. Jag tar det ej som ett öknamn, utan som en titel: i bod står jag, och Fincke heter jag».

Jakob njöt af ledigheten, af människornas välvilja och af sommarens skönhet och var glad som en bofink, sjungande och hoppande med de andra unga kring den blomsterklädda stängen på gräsplanen framför prästgården.

Dagen därpå stod han åter i boden, tacksam mot sin husbonde, som lämnat honom tillfälle att göra det angenäma besöket på landet.

Tre år förgingo därefter under jämt och ofta ansträngande arbete för Jakob och under bråk och svårigheter äfven för de två andra.

Adolf blef två år på den klass, dit han uppflyttats med vilkor, och Petter tyktes med nöd komma på två år genom hvar klass. Petters far talade redan om, att sonen

borde sluta med skolan, och Petter hade själf ingenting däremot. Emellertid fortsatte han ännu med läsningen. Han hade uppflyttats om våren, och fadern ville ännu se, om han möjligen detta läsår kunde genomgå den nya klassen.

Jakob hade om våren bivistat skriftskolan. Af den präst, som beredde honom till den första nattvardsgången, frågade han, huru hans fostermors råd: «att ej göra någonting för syns skull», borde förstås. «Hennes mening var troligen», sade religionsläraren, «denna: gör rätt, för det att Gud ser det, men icke för att människorna skola se det.» — «Det var väl så hon menade», svarade Jakob.

Under de tre åren fortfor gossarnes vänskap och umgänge med hvarandra. Jakob kunde såsom förut endast en och annan hälgdag blifva ledig, men då tillbragte han alltid dagen i de två andras sällskap. Han hade numera nästan alltid, när han kom, med sig något snask, hvarpå isynnerhet Adolf satte stort värde; men denna traktering kostade Jakob nu såsom förut ingenting, ty hans principal gaf honom, hvar gång han skulle besöka vännerna, välfägnaden till skänks. Han var belåten med gossarnes umgänge och deras oskyldiga förströelser.

Följande vår stannade Petter åter andra året på klassen, och hösten därpå, när terminen började, stannade han hemma, skötande yxan, spaden och plojen i kapp med faderns andra arbetare.

När tredje länken i vänskapskedjan var borta, tyktes det, som om också de två andra mindre än förut ville hålla tillsamman. — Adolf uppsökte allt mera sällan Jakob, och då denne någon gång på en ledig dag kom till Adolf och där råkade finnas andra skolgossar, såg Adolf likasom litet förlägen ut. Han började anse bodpojken såsom icke riktigt lämpligt sällskap för sig och sina skolkamrater. «Kan du ej», sade han en dag till Jakob, «slippa att bära hem till kunderna deras inköp? Jag tycker, att sådant arbete kunde ges åt en drängpojke».

«Alt ärligt arbete förrättar jag lika gärna», sade Jakob; «dessutom ger hembärandet omväxling i det något enformiga betjäandet i boden. Och de, åt hvilka jag häm-

tar varorna, äro nästan alla gamla bekanta kunder, som visa mig välvilja och hygglighet, när jag kommer hem till dem, hvilket alt känns angenämt.»

«Ja, och så får du drickspengar», inföll Adolf.

«Jäväl», svarade Jakob; «jag finner ingenting ondt i drickspenningar, blott man icke dricker upp dem. När en skolpojke för flit och ordentlighet får en bok eller en liten penningesumma i belöning, när en principal ger åt en pålitlig tjänare en gåfva, när en församlingsbo hämtar åt sin omtykta präst en bit smör, när staten eller regeringen ger åt sina tjänare opåräknade lönetillskott och gratifikation, så är alt detta ingenting annat än såkallade drickspengar, och ingen finner någonting förnärmande i sådant. — Dessutom är det mig detsamma, om någonting blott synes vara passande eller opassande: jag vill göra ingenting för syns skull.»

«Det där låter fasligt grant och lärddt. Du talar vackrare än vår historielärare, när han håller föredrag om det, som är bättre utlagdt i läroboken. Men hvarifrån har du den föreskriften, att du ej skall göra något för syns skull? Är det din principal, som matat den i dig?»

«Den har jag af min fostermor», sade Jakob mildt.

«Hon, käringen, hvad viste hon!» utfor Adolf.

«Du vet ej, huru du sårar mig, när du talar på sådant sätt om den person, som för mig fader- och moderlösa barn varit alt: gifvit mig vård, uppehälle och uppfostran. Om jag duger till någonting, så är det näst Guds bistånd och beskärn hennes förtjänst. Därför skall jag ära hennes minne, så länge jag lefver». Klara tårar stodo i Jakobs ögon, när han yttrade detta.

«Förlåt, förlåt!» skyndade Adolf att svara; «jag ville ingalunda smärta dig. Det är ju naturligt, att du värderar gumman och minnes henne med tacksamhet.»

Detta och dylika samtal visade, huru olika sinnesbeskaffenheten var hos de båda gossarna eller ynglingarna. Hos den ena allvar och eftertanke, hos den andra lättsinne och tanklöshet. De voro dock ännu fästa vid hvarandra genom gemensamma minnen och dessutom just genom den olikhet i karaktärsutveckling, som hos dem förefans. Adolf

beundrade rättskaffenheten och enkelheten hos Jakob, och denne ansåg sig pliktig att söka stödja och råda sin svaga barndomsvän. Hos Adolf uppstod dock stundom den tanken, att det blott var enfald hos Jakob som gjorde, att han syntes så rättfram och bestämd; och tanklösa skolkamrater dröjde icke att hos Adolf underhålla denna tanke.

«Hur ids du sällskapa med den dumma bodpojken?» sade de.

Adolf bjöd väl till att försvara sin vän, men gjorde det så lamt, att kamraterna funno sig föranlåtna att ytterligare söka nedsätta Jakob.

«Hvad nöje kan du ha af att umgås med en drängpojke? Han vet ju ingenting annat än att mäta knapt och väga falskt och på annat sätt lura bönder».

«Han är den hyggligaste och ärligaste gosse», ropade Adolf förargad; «lämnen honom och mig i fred! Ni behöfven icke umgås med honom».

«Det veta vi nog, men vi tycka, att icke håller du borde hehöfva umgås med en dräng», svarade kamraterna, och så gingo de sin väg.

Adolf tänkte hit och dit, på Jakob och på kamraterna. Emellertid blefvo hans besök hos Jakob allt sällsyntare. Äfven Jakob ville icke falla besvärlig och synas efterhängsen, när han märkte barndomsvännens tilltagande kallsinnighet och tillbakadragenhet; men han upphörde dock ej att besöka honom, ehuru besöken blefvo allt färre och kortare.

Till Johanni bjöds Jakob fortfarande ut till Adolfs hem. Där sammanträffade de tre vännerna, och under midsommarglädjen tyktes emellan dem den gamla tillgifvenheten och innerligheten ånyo uppflamma. De tre raska ynglingarna anförde lekarna och voro outtröttliga i danserna. Behagligast af dem framstod Jakob. Han hade ett trohjärtadt, vinnande sätt och uppträdde utan förlägenhet, men tillika anspråkslöst. Adolf sökte ådagalägga ett slags öfverlägsenhet; man märkte, att han ansåg sig visa en ära eller ynnest åt den flicka, som han bjöd upp till dans eller valde till sitt par i en lek. Och Petter föreföll litet tafatt och tillbakadragen, lämnande sina mera begåfvade vänner alltid företrädet.

Åt olika håll.

Flere år hade gått. Adolf, som vid tjugutvå års ålder ändtligen blifvit student, tog lifvet och studierna lika lätt. Alltid var han i penningebefoh, och då han ej kunde få af fadern medel eller tåktes begära af honom, lånade han, hvar han blott kunde komma åt. Så hopade sig tidigt och hastigt för honom en skuldbörda. I sin penningeförlägenhet vände han sig ofta äfven till Jakob, för hvilken han då alltid låtsade den största vänskap och tillgifvenhet. Jakob, som genom ordentlighet och sparsamhet redan fått tillhoppa ett litet kapital, hvilket han dock satt in i sin husbondes rörelse, lät icke dåra sig af barndomsvännens fagra ord, men gaf honom likväl då och då någon mindre summa, sägande, såsom fallet också var, att han ingenting hade att skänka bort. Och att ge åt Adolf det viste han vara detsamma som att skänka sina penningar, ty aldrig gjorde Adolf någon min af att betala, hvad han lånat, lika litet som Jakob, hvilken redan tillräckligt kände honom, väntade att få de såkallade lånen återbetalade.

Det hette, att Adolf vid universitetet studerade juridik. Därmed var det dock så, att han väl förskaffade sig juridiska böcker och då och då äfven besökte någon juridisk professors föreläsning, men något ordentligt arbete blef det icke af, och till någon examen kom han sig således icke håller.

Under loftiderna sommar och jul var Adolf vanligen hemma hos föräldrarna, men en och annan gång var han då äfven borta hos någon kamrat. De skulle studera tillsammans, föregaf han; men den egentliga orsaken till hans vistelse annorstädes var, att han hade tråkigt hemma och dessutom inför föräldrarna kände förebråelser för sitt onyttiga lif.

Men det fans en annan, som icke kände någon större fröjd än att få vara på prästgården — och det var Jakob. Atminstone vid jul och midsommar tillbragte han en eller par dagar där, och då njöt han alltid lifvet i fulla drag. Kyrkoherden visade honom stor välvilja, ty han värderade honom för hans duglighet och tänkte ofta inom sig: om

ändå Adolf vore som Jakob! Kyrkoherdskan omhuldade Jakob som en kär son; hon hade ju ock till först tagit sig an den föräldralöse och med moderlig omvårdnad följt hans barndoms och ungdoms utveckling. Och i Adolfs syster Maria hade ock Jakob en kär syster, ja mer än en syster: han fann henne så innerligt behaglig och tyckte, att hon icke håller hade något emot honom. Gladast såg hon ut, när *han* bjudit upp henne till en dans eller valt henne i en lek; och på många sätt utmärkte hon honom framför andra. Skulle hon i en lek med pantlösning nämna någon närvarande person, som ägde en god egenskap, så nämde hon häst Jakob, och skulle han åter nämna en person med någon dålig egenskap och nämde sig själf, så skyndade Maria alltid att säga, att han varit orättvis mot sig. Gömdes det ring, så kunde nästan alltid, då Maria gömt den, Jakob gissa, hvem som fått den — ett sådant för andra osynligt samband fans det emellan dem — och gömde han ringen, så var det vanligen hon, hos hvilken den blef gömd. Så uppspirade mellan dem i största oskuld den innerligaste och skäraste böjelse, ehuru de aldrig med ett ord nämde därom för andra eller för hvarann.

När Adolf på senare tid under jul eller midsommar var hemma vid Jakobs besök, försökte han väl i början att visa sig öfverlägsen eller högdragen; men Jakob hade småningom i all sin enkelhet fått ett lugn och en säkerhet i sitt uppträdande och hela väsen, som gjorde, att Adolf icke mer tänkte på att vända mot honom sitt skämt. Man hörde aldrig mer Adolf begagna sig af benämningen «bofinken». Däremot använde numera Jakob mången gång, obesväradt likasom förut, detta ord. «Mins ni», yttrade han till Adolf och Petter — ty Petter var naturligtvis alltid med, när Jakob var ute på besök — «mins ni, när en vacker söndagsmorgon på våren *bofinken* kom flygande till er och föreslog, att vi skulle bege oss ut till det stora kärret långt utom staden för att söka tranbär, och hur vi den dagen hade roligt, till dess Petter från en tufva, som gaf efter, plumsade in ända till armarna och helt säkert skulle ha blifvit där, om icke vi andra med största möda dragit honom upp ur dyn».

«Ja, skryt du bara», sade Petter trygt, «jag skulle själf hafva hjälpt mig bättre, om icke du trasslat i fötterna på mig».

«Bra eländiga», fortsatte Jakob, «sågo vi ut, när vi därefter skyndade hem, och bra slak om vingarna var bo-finken, när han vid hemkomsten berättade för handelsman om äfventyret».

«Du fick dig kanske af handelsman en strykbastu, för det du sölat ned dina kläder?» frågade Petter skrattande.

«Kanske litet stryk skulle gjort godt och varmt upp mig, ty vi fröso, mins jag, duktigt; men nu hjälpte mig handelsman bara att hänga upp kläderna till torkning».

«Mina kläder torkade ej på flere dagar», sade Petter; »och aldrig blefvo de därefter mera såsom de varit, åtminstone försäkrade mamma så».

«Nå, hur gick det med dig och dina kläder, Adolf?» frågade modern; «du säger icke ett ord».

«Han tiger af bara anspråkslöshet», svarade Jakob, «ty det var han, som blef den egentliga räddaren. När han sett, hur jag, som sträkt mig för långt ut öfver vattnet för att räcka Petter min hand, också plumsat in, skaffade han till stället en stång, som han sköt till vår hjälp».

«Ni hade nog kommit upp utan den stången», sade Adolf, «ty du, Jakob, var redan på det torra, när jag fick stången fram, och Petter hade ock ringa hjälp däraf».

«Blygsamhet pryder förtjänsten, stod det i vår forskrift», sade Petter och skrattade, «och Adolf har skrivit det så många gånger, att han alt ännu kommer ihåg det».

Adolf kände sig nedsatt, obetydlig i jämförelse med den raska, omtänksamma Jakob och den lugna, praktiska Petter, och han trufdes icke mer i barndomsvännernas sällskap; därför var han fåordig och likasom förlägen.

Adolf var tjugusex år gammal och vistades fortfarande vid universitetet, när hans fader efter en stark förkylning, ådragen under en läsförhörsfärd, plötsligen afled. — Det be-fans då, att det efterlämnade boet var mycket klen, i värde föga öfverstigande skulderna, hvilka till största delen upp-tagits för sonens behof.

Adolf, som genast skyndat hem vid underrättelsen om

faderns frånfälle, var mycket bedröfvad, såväl öfver förlusten af fadern, hvilken han både älskat och vördad, som öfver den dystra framtiden, hvori hans skulder skrämde honom och ingen utsikt till förvärf ännu visade sig. Kanske dock hans uppriktiga sorg öfver faderns död, i hvilken sorg den bittra känslan att hafva skänkt sina anhöriga föga glädje, men många bekymmer, blandade sig, mer än annat höjde hans håg och stärkte hans vilja; alt nog, samma termin fadern dog — dödsfallet inträffade i slutet af januari, kort efter det läsförhören börjat — kunde Adolf, fastän med stor svårighet, taga sin domareexamen, till stor glädje för modern och systemen och äfven för Jakob.

Efter sin examen började Adolf följa med på ting, som det heter: var än hos en domare, än hos en annan, och vistades en kortare tid äfven vid hofrätten. Därefter hade han några förordnanden att förrätta ting och erhöll så vice häradshöfdingetitel, en tilldragelse, hvilken föreföll hans mor som en stor och betydelsefull utmärkelse.

Adolfs moder samlade under tjänsteåret och nådåren ett litet kapital, som hon ämnade till utstyre åt dottern, ifall denna komme att träda i gifte, eller i annat fall till underlättande af hennes utkomst på äldre dagar. Gumman hade alt märkt värmen mellan Jakob och dottern — när märker icke en moder sådant? — och hon tog altså för gifvet, att de samlade och aflagda penningarna skulle komma att användas för dotterns bosättning i det tilltänkta giftermålet med handlanden Fincke. Hon blef därför icke litet öfverraskad och häpen, när efter nådårens slut, eller dagen före hennes tillämnade bortflyttning från kyrkoherdebolet, kyrkovärden Enman högtidsklädd och högtidlig till uppsyn steg in i hennes rum och efter en litet oklar inledning anhöll om hennes dotters hand för sin son Petter. «Petter», sade fadern, «är så förlägen och försagd, att han ej vågar själf framföra sitt ärende, och därför har jag nu blifvit hans talman. Han har alt sedan barndomen tykt om sin leksyster, och nu, när herrskapet skulle flytta bort, kunde han ej låta bli att förfråga sig, fastän kyrkoherdskans dotter, förstås, är af herrskapssläkt och Petter härstammar från bara bönder».

«Min kära granne», svarade kyrkoherdskan, «det är ingalunda här fråga om ståndsskillnad eller högmod. Petter har ju från unga år, som kyrkovärden säger, varit såsom fosterbror åt våra barn. Han har dessutom fått gå i skola och är en hygglig och hederlig ung man, så att anbudet icke kan anses annorlunda än hedrande. Men det gäller här främst att få veta min dotters tycke och tanke i saken. Jag ber därför att få tid på mig att utröna flickans mening, och sedan jag kommit under fund med den, skall jag gifva svar på frågan, som nu kommit öfver mig, utan att jag alls varit beredd därpå. Vi flytta i morgon, och jag vill nu ej i flyttningsbestyren göra flickan bortkommen, hvilket hon skulle bli, antingen hon mottager eller afböjer anbudet, men sedan vi väl kommit till ro i det nya boet, skall jag nog tala med henne. Hälsa emellertid Petter och tacka honom för hans godhet och säg honom, att om blott flickan vill ha honom, så skall jag anse för en lycka att få kalla honom svärson».

«Det skall jag alt säga, goda fru kyrkoherdskan», svarade kyrkovärden Enman, «och jag säger därtill, som fru kyrkoherdskan sagt, att det skulle bli en stor lycka, om barnen båda ville ha hvarandra».

Gumman väntade ingalunda, tils flyttningen var öfver, med delgifvandet åt dottern af den viktiga nyhet hon bar på; utan som Enman hade gått, kallade hon sin dotter och berättade henne om Petters frieri. Flickan rodnade först och brast därpå ut i skratt; men ett ögonblick därefter blef hon helt allvarsam och såg rådvill ut. På något sådant, som nu förelades henne till afgörande, hade hon icke tänkt, sade hon; hon kunde därför icke håller nu ge något besked. Petter var visst en mycket bra människa, men hon hade icke tänkt på, att han skulle vilja ha henne till hustru. — «Ja, ja», sade modern, «det får nu vara alldeles tyst med den här saken. Först flytta vi, sedan far jag till staden, och därpå taga vi upp frågan till afgörande». Vid orden: «sedan far jag till staden» kastade hon en menande blick på dottern, hvilken, när hon märkte blicken, blef blossande röd i ansiktet. Modern låtsade dock icke märka någonting, och så lämnades saken tils vidare.

Följande dagen flyttade de. Kyrkoherdskan ensam stack sig öfver till Enmans på ett kort afskedsbesök, hälsande från dottern, som var så upptagen af flyttningsbestyren. Nästa vecka skulle de komma båda och hälsa på.

«Ja, ja», svarade gubben Enman; «det förstår hvar och en, att det är brådt, så att därom är ingenting att säga».

Såsnart flyttningen var värkställd, for kyrkoherdskan in till staden. Vid besöket hos köpmannen, där Jakob var och nu nästan ensam förestod hela handeln, emedan hans husbonde på senare tid blifvit mycket sjuklig, passade gumman på, när hon kunde tala enskildt med Jakob, och sade då oförmodadt till honom: «Nå, det kan hända, att du Jakob, snart blir bjuden på förlofningskalas till oss».

«Förlofningskalas!» utropade Jakob; «skall Adolf gifta sig?»

«Nej», sade gumman långsamt, «men Petter Enman har friat till Maria, ehuru hon ännu icke beslutat sig, hvad hon skall göra i saken».

Vid dessa ord skälde Jakob till och tyktes liksom vackla. Hans anlete blef krithvitt, och han såg alldeles bortkommen ut. Efter en god stund sade han, likasom vägande på orden: «Ja, Petter är en mycket god människa; en bättre och hederligare man kan knapt en kvinna få».

«Men hon har icke tagit honom än», skyndade gumman i häperheten att tillägga.

«Hvarför skulle hon icke taga honom?» sade Jakob; «de ha känt hvarandra från barndomsdagar och kanske länge redan tykt om hvarandra».

Gumman hade god lust att utbrista: det tror jag icke! men hon häjdade sig, när hon såg det lugn, som nu utbredt sig öfver Jakobs drag. Han såg alldeles ut, som om han fullt gillat partiet i fråga, och han sade nästan gladt:

«Tant är god och hälsar så hjärtligt de båda barndomsvännerna och säger, att ingen innerligare än jag önskar dem all lycka. — Jag hinner dock icke komma till förlofningen, ty min husbonde är för närvarande så skral, att han ej alls kan befatta sig med affärerna; men till bröllopet hoppas jag kunna komma, och då får jag väl dansa med både

tant och bruden», tillade han leende. Hvad skulle gumman säga härtill? Därtill var rakt ingenting att säga, tyckte hon; hon sade blott farväl och gick sin väg.

Jakob gick som i yrsel det återstående af dagen: hvad han försökte göra ville ej gå, och då människorna tilltalade honom, hade han svårt att förstå hvad de sade. — Ändtligen kom aftonen, och han fick stänga sig in på sitt rum. Och där brast det lös. Han kastade sig på den hårda träsoffan och tryckte ansiktet mot sina händer och gret som ett barn, hvars enda leksak man slagit sönder.

»Hon har icke beslutat sig än, hvad hon skall göra — hon har icke ännu tagit honom, sade gumman» — dessa ord mumlade han för sig själf. »Skulle hon hafva känt som jag, så hade hon icke tvekat om beslutet; men nu är Petter henne lika kär, kanske kärare än jag — o jag dåre, som hoppats! Hvarför hoppades jag? Hon har aldrig sagt mig ett ord, att hon höll mig kär. — — Men blicken, uttrycket? Kanske har hon blickat på samma sätt mot Petter, kanske blickar hon så mot alla, fast icke jag sett det. Hon har sett Petter nästan alla dagar, därför var hon kanske litet artigare och vänligare mot mig, som kom så sällan. — O hur tomt, hur ödsligt det synes framför mig! Ingen att lefva för! Det var ett förfärligt uppvaknande ur den härliga drömmen!»

Så klagade han; men han tillade: «Hvad hade jag då att bjuda henne för lifvet? Jag äger ännu så litet. Det skulle kanske blifvit umbäranden och nöd jag bjudit henne på. — Petter har det helt annorlunda, han är en förmögen faders enda barn, hans framtid är säker, om han icke faller i någon last eller kastar bort sin förmögenhet. Men det skall han icke göra, ty han är lugn och förståndig. Ja, med honom skall hon blifva lycklig, med honom måste hon blifva lycklig, och jag skall ibland resa dit ut för att se på deras lycka; ja, hvarför icke? Har jag älskat henne endast för att hon skulle bli min? Ja kanske; jag vill nu försöka, om det går an att hålla henne kär, fastän hon tillhör en annan. Det har väl så varit Guds vilja. Jag vill bedja den bön, min fostermoder bad att jag skulle be alla kvällar; kanske

kommer med den lugnet och hvilat». Och han bad; men den gången kom ingen hvila. När följande dag kallade honom till arbete, hade han på hela natten icke haft en blund. Men det gjorde ingenting; han var ung och frisk och stark. Han såg visst blek ut, så att hans husbonde, som i dag tyktes vara något bättre, frågade honom, om han kände sig illamående. Nej, illamående kände han sig icke, han var blott litet trött, ty det hade varit dåligt med hans sömn sista natten.

«Nå, det blir väl bättre nästa natt». Och så blef det; han sof rätt bra, men väktes om morgonen tidigt af ett bud, som sade, att husbonden var mycket dålig.

Jakob skyndade till den sjuke, men denne hade redan förlorat medvetandet och låg i en dvala, hvarur han icke mer vaknade. Mot kvällen upphörde pulsslagen, och den driftige, redbare köpmannen hade gjort upp sin räkning med det jordiska.

Den afidne, hvilken likasom Jakob stått ensam i lifvet, utan anhöriga, efterlämnade en förmögenhet af nära femhundratusen mark, och nästan hela sin kvarlåtenskap befans han hafva testamenterat åt Jakob «för långvarig trogen tjänst och rättskaffens vandel», såsom det hette i testamentet. Endast mindre andelar hade han gifvit sina öfriga tjänare och anslagit till par nyttiga inrättningar i staden.

Jakob sörjde uppriktigt sin husbonde, i hvilken han från första till sista stunden haft en faderligt tillgifven vän. Han hade vid dödsfallet ingen aning om den afidnes testamente, och ingen annan hade det håller, ty de två vittnen, som bestyrkt testamentet, en gammal rådman samt magistratssekreteraren i staden, äfven han en äldre man, hvilka hvardera varit personliga vänner till den afidne, hade för par år sedan underskrifvit dokumentet, utan att känna dess innehåll. Och den bortgångne hade icke håller för någon annan omtalat sin yttersta vilja.

Jakob, som under sin husbondes sista sjukdom haft dennes alla nycklar om hand, begaf sig genast på morgonen efter dödsfallet till den afidnes vän rådmannen och bad om hans bistånd i alt, som nu närmast var att iakttaga och fullgöra.

Rådmanen tillkännagaf då, att ett testamente var upp-
rättadt och af honom jämte magistratssekreteraren bevittnadt,
men att ingendera af dem viste, hvad detta testamente in-
nehöll. Han lofvade senare på dagen infinna sig i sterb-
huset och anhålla hos det andra testamentsvittnet, magi-
stratssekreteraren, att han ville komma med.

Middagstiden infunno sig de båda gubbarne hos Jakob.
De genomgingo därpå tillsammans den aflidnes alla papper.
Innerst i kassaskåpet fans ett försegladt större bref med
påskrift: «att vid min död öppnas af min trotjänare och kom-
panjon, Herr Jakob Fincke».

«Där ha vi testamentet», sade rådmanen, «och Ni,
Herr Fincke, har väl blifvit utsedd att verkställa den aflidnes
yttersta vilja; ty han hyste för Er ett oinskränkt förtroende».

Jakob bröt brefvet: inom omslaget fans ett papper,
som han lämnade till rådmanen att läsas. Det var det om-
talade testamentet, hvori Jakob var utnämnd till arfvinge af
nästan hela förmögenheten.

«Jag lyckönskar på det uppriktigaste», sade rådman-
nen. — «Jag likaledes», tillade magistratssekreteraren.

Jakob såg lugn ut. «Det är en fullkomlig öfverraskning
för mig», sade han; «något sådant har jag aldrig drömt om».

«Huru stor kan förmögenheten vara?» frågade de båda
andra nästan på samma gång.

»Det kan jag icke säga, men ganska betydande anser
jag den vara», svarade Jakob. «Jag frågade den aflidne
aldrig om hans egna angelägenheter, och han var till sin
natur icke håller meddelsam, ehuru han var mycket välvillig
och god».

«Det veta vi nog», yttrade de båda andra.

Jakob bad ytterligare, att i de viktiga omsorger och
bestyr, som med anledning af dödsfallet ålågo honom, få
vända sig till den aflidnes båda vänner för erhållande af råd
och hjälp, och de lofvade villigt att bistå honom.

De närmas åter hvarandra.

Jakob hann under de närmaste dagarna efter sin hus-
bondes död endast tänka på de många göromål, han hade

att ombesörja och uträtta. Först sedan det mest öfverhängande var undangjordt och äfven begrafningen försiggått, trängde sig hans egen inre stora fråga, hans undanskjutna hjärteangelägenhet öfver honom, men nu också med sådan makt, att han helt och hållet upptogs därpå.

Nu skulle jag kunna bjuda henne en ekonomiskt tryggad framtid, tänkte han. Kanske har hon gifvit Petter afslag, eller kanske dröjer hon med afgörandet under väntan, att jag skall infinna mig och visa, att jag haft allvar med den tillgifvenhet, jag så tydligt låtit henne märka. Kommer jag icke, så skall hon anse mig för en falsk och otrogen stackare, som hycklat kärlek blott af lättsinne, och jag har ju icke velat göra någonting för syns skull. Jag måste fara till henne, medan ännu tid är, och säga, att jag uppriktigt älskar henne och att jag ingenting högre önskar, än att hon må förena sitt öde med mitt. — Så tänkte och talade han inom sig; han gick åter som i en dröm, viste knapt hvad han höll på med och var fåordig mot sin omgifning. När kvällen kom, som han längtat efter för att få någon ro, flydde sömnen hans läger. — Han måste bege sig på färd för att få visshet och slut på detta tillstånd, och han beslöt att resa den första därpå följande söndag.

Söndagen kom. Det var en härlig vårdag i slutet af maj. Luften ljum och nästan stilla. Solen sken från en molnfri himmel. Lärkorna drillade af full hals. Och löfven arbetade sig fram ur sina knoppar. Men Jakob tänkte ej på vårens glans och fägring. Han tyckte, att skjutshästen skred fram med jämmerligt sakta fart, så att han alltid i oändlighet fick vänta på följande verdstolpe, och han sade till skjutskarlen: «Orkar icke er häst springa litet bättre»? Men skjutskarlen såg förvånad på honom och sade: «Jag tycker hästen har sprungit mest hela vägen, och ingen har ännu sagt, att det ej lider, när han springer». Men karlen manade ändock mer än förut på sin häst, ty han fann att skjutsen var lätt, och ville äfven själf snart tillbaka.

När då hästens lopp ökades och det bar af med svindlande fart, for plötsligt den tanken genom Jakobs hufvud: men om jag kommer för sent! Om hon redan gifvit Petter

sitt ja? Hur skall jag då bära mig åt? Hvad har jag då att göra?

Han sökte lugna sig. Vända om och resa tillbaka kan jag icke, tänkte han. Det vore löjligt och ovärdigt. Huru det än förhåller sig, måste jag uppträda värdigt. Är det uppgjort med Petter, så får jag icke låta hvarken honom eller henne märka, att det gör mig ondt. Tvärtom: jag måste visa och säga dem hvardera, att jag önskar himmelns välsignelse till deras förening. Men är icke detta att göra någonting för syns skull? Ingalunda: jag har ingen rättighet att afundas Petter eller söka undandraga honom hans välgång, om saken engång är afgjord. Han och hon äro mina barndomsvänner, som visat mig så mycken godhet, och det är ingenting annat än min plikt att icke grumla deras lycka. Det är blott min självviskhet som får en stöt, och en sådan kan den så väl behöfva.

Så långt hade han kommit i sina tankar, när stället syntes, där Maria och hennes moder bosatt sig; och det var godt, att han hade kommit till denna uppgörelse med sig själf, till denna seger öfver sin lidelse, ty det lugn, han vunnit, kom att behöfvas.

När hästen stannade framför byggnaden, steg Petter Enman ut på trappan och utropade med glad röst och skinnande anlete: «Du kom ändock, fast du icke lofvade»!

Jakob fann genast, hur det förhöll sig: att det nämligen var Petters och Marias förlofningsfest.

«Ja, jag kom», sade Jakob, «och jag är innerligen glad, att jag kom. Det fins inga andra människor på jorden, som jag har orsak att önska så mycken lycka som Maria och dig: det är ju er förlofning?»

«Ja, så är det», svarade Petter; «men hur viste du däraf? Vi ville icke med underrättelse därom störa dig i dina många omsorger, när du sagt, att du icke skulle komma, och du ändå lofvat infinna dig till bröllopet. Men var nu hjärtligt välkommen och stig in»!

I detsamma utkommo äfven Maria och hennes mor, den förra litet blek, den senare med ett förläget och forskande uttryck i sitt ansikte.

Det lugn, som Jakob vunnit i sitt inre, visade sig äfven i hans anletsdrag. Glad och värdigt framträdde han till Maria, lyckönskade henne hjärtligt och tillade: «Jag sade redan till Petter, att ni två, du och han, ären de människor, som jag har all anledning att önska den största lycka. I ären mina kära och nästan enda barndomsvänner och i hafven beredt mig så mycken glädje i lifvet».

Hans ögon glänste af tårar, när han sade detta, och äfven de andra voro rörda af hans hjärtlighet. — Utan förlägenhet vände han sig därpå till modern, lyckönskade äfven henne till dotterns förlofning och tillade leende: «Jag kom ändå till förlofningen, fastän jag afböjde tants vänliga inbjudning».

«Ja», sade gumman, «hur fick du veta, att den var i dag? Vi ville icke besvara dig med ytterligare underrättelse, när vi ändå icke hade något hopp om att få dig hit».

«När det gäller så kära personers lycka och fröjd, så kan en uppriktig vän också blott genom aning få kännedom därom», svarade Jakob; — och därvid blef det.

Jakob underhöll sig därefter mest med modern, lämnande med flit de unga förlofvade åt hvarandras sällskap: «Och du har ju blifvit så rik, hafva vi hört», sade kyrkoherdskan till Jakob. «Huru kännes det att så där på en gång få så mycket gods och penningar?»

«Alt kom likaså oförmodadt som oförtjänt öfver mig; och därefter har jag varit så upptagen af göromål, att jag ej hunnit erfara annat, än att förökad förmögenhet ger förökade bekymmer».

«Men nu skall du väl gifta dig, när du har så mycket att ta vård om och sörja för?» fortfor gumman.

«Min affidne välgörare hjälpte sig utan giftermål; kanske kan jag göra på samma sätt», sade Jakob. «Men», fortfor han, «huru har tant tänkt ställa med sitt hushåll, när nu Maria får eget hem? Tant kunde just flytta till mig i staden och hjälpa mig att taga vård om mitt hus, så skulle jag få mera hemtrefnad. Tant har ju alltid varit som en mor för mig. Och då skulle Maria och Petter, när de besöka staden, ha ännu större skäl att betrakta mitt hus som deras rätta stadskvarter».

«Jag tackar dig af innersta hjärta», svarade gumman; «förändringen hos oss har äfven blifvit så hastigt besluten, att jag icke hunnit tänka på, hvad jag skall taga mig till. Kanske vore det bättre, att jag antog ditt vänliga anbud, än att jag flyttade till Petter och Maria, hvarpå jag litet tänkt».

«Ja, helt säkert», skyndade sig Jakob att infalla; «vi skola låta de nygifva i ro på tu man hand ställa om sitt hus. Gubben Enman lämnar väl nu värdskapet åt Petter, när en svärdotter kommer i huset».

«Ja, så är det beslutadt», sade kyrkoherdskan. «Vet du hvad, Maria: Jakob bjuder mig till sig, såsnart ert bröllop har varit».

«Det är då mer än vänligt af Jakob», svarade Maria; «och det hedrar honom på det högsta. Annars tänker jag, att nog Petter gärna skulle se, att mamma flyttade till oss».

«Ja visst, ja visst», skyndade sig Petter att försäkra.

«Nej», sade Jakob, «jag anser mig redan ha tants löfte, att hon flyttar till mig. Ni måste sedan ofta komma och se, huru vi ha det. Trifves tant icke i staden, så får hon därefter tänka på att flytta till er eller till annat ställe. Men nu blir det tils vidare såsom jag föreslagit och tant gillat».

«Kanske vi försöka», sade kyrkoherdskan.

Jakob hade kommit i god tid före middagen. Kort förrän de voro färdiga att sätta sig till bords, kom gubben Enman. Och mot kvällen anlände äfven Adolf.

Adolf berättade, att han på ett gästgifveri träffat några bekanta, som där låtit anrätta åt sig middag och, emedan de hade med sig god matsäck, uppdukat flere rara saker i mat och dryck. De hade inbjudit Adolf att deltaga i måltiden, och han hade antagit bjudningen. Han var, när han nu inträffade hos modern, ännu helt «uppspelt» af den glada middagen: pratade tanklöst och uppförde sig äfven annars obetänkt.

«Jag måste bekänna», sade han, «att jag aldrig kommit att tänka på, att Maria och Petter skulle blifva ett par. Helt annorlunda hade jag tänkt mig Marias framtid», och därvid sneglade han bort till Jakob, som för tillfället sam-

talade med gubben Enman. Jakob hörde yttrandet, men lät icke alls märka, att han hört det. Han fortsatte lugnt samtalet.

Kyrkoherdskan var bedröfvad öfver sonens tillstånd och mycket orolig öfver hans prat. — Maria såg äfven nedslagen ut. Endast Petter visade sig obesvärad och skämtade med sin blifvande svåger.

«Jaså, du trodde ej, att vi skulle gifta oss med hvarandra, Maria och jag. Men när du nu ser och hör, att vi ändå ämna göra det, så kan det, tycker jag, för dig passa mycket bra att följa vårt exempel och förskaffa dig äfven en hjärtanskär».

«Hvad vet du, kanske har jag en sådan ren», sladdrade Adolf.

«Du vet ej, hur Jakob ämnat ställa med sitt hus: han har bjudit mamma till sig», fortfor Petter.

«Har han»? utropade Adolf och blef hastigt allvarsam och likasom litet förskräkt.

«Ja, det har han, och mamma har lofvat komma», försäkrade Petter.

Adolf steg upp, gjorde några slag på golfvet och tyktes vilja närma sig Jakob, som alt ännu samspråkade med Petters far. Men då han var alldeles nära Jakobs stol, vände han sig åter om, gick rakt till modern och sade sakta till henne: «Jag är trött af resan och middagen; du har väl något sofställe åt mig, jag skulle önska gå till hvila».

Modern bad honom följa sig, hvarefter båda lämnade rummet. — Om en stund kom modern tillbaka och sade, att Adolf, som var trött, bedt att få lägga sig och sändt alla sin hälsning.

En stund därpå bröto äfven de andra upp. Jakob begaf sig till staden, och Petter och hans far reste hem till sitt.

Under tystnad ordnade Maria och hennes moder rummet, redde sina bäddar och gingo till hvila.

Adolfs sofkammare låg bredvid deras. De hörde honom länge vara vakent: ömsom lägga sig på sin säng och ömsom stiga upp och röra sig i rummet. Hans oro höll äfven dem vakna, men de sade ingenting till hvarandra.

Långt efter midnatt tyktes han hafva somnat, ty det blef tyst i hans rum, och äfven de slumrade in därefter.

Följande morgon var Adolf tidigt i rörelse. När de andra vaknade, hade han redan gått ut. Modern såg honom på gårdsplanen oroligt vandra af och an och emellanåt för en stund sätta sig på en bänk ett stycke från boningshuset. — När han kom in till frukosten, såg han trött och tankspridd ut och var emot vanan mycket fåordig. På moderns fråga, hur länge han kunde stanna hos dem, svarade han, att han måste resa genast efter middagen. Han sade sig hafva angelägna arbeten, som väntade honom. Han var bosatt par mil ifrån dem i en trakt, där han för året var tjänstförrättande domare.

Innan han reste, frågade han modern, om hon kunde låna honom penningar; han skulle betala dem tillbaka i höst, sedan tinget börjat. Men modern svarade, att hon blott hade, hvad hon behöfde till Marias utstyre och icke kunde undvara någonting däraf så länge som till hösten, ty bröllopet skulle firas redan till midsommar.

När Adolf rest, sökte modern ensamheten för att få gråta ut: det grämde henne, att hon icke gifvit sonen, hvad han begärt, ty hon anade, att han var i svårt betryck; men hon viste tillika, att hon handlat rätt, ty hon hade redan uppoffrat allt för mycket på sonen af det, som hon bort spara för dottern. Äfven en annan sak smärtade henne: hon trodde sig i går hafva fått visshet om, att Jakob infunnit sig för att med Petter täfla om Marias hand, ehuru hans rätträdighet och förmåga att behärska sig gifvit honom den hållning han visade, sedan han sett, att intet mer stod att förändra i förhållandet mellan Petter och Maria.

Också Maria trodde sig veta detsamma som modern. Åtskilligt i Jakobs blick och sätt hade uppenbarat för henne orsaken till hans besök; ty att han icke vetat, att det var Petters och hennes lysningsdag, det hade hon likasom modern nog fått reda på. Och hon gret på sitt håll, gret öfver sin första kärleks tillintetgörelse. Hon skulle nog hafva väntat på Jakob, om icke modern efter besöket i staden

försäkrat, att Jakob alls icke var att vänta på, och enträget yrkat, att hon skulle mottaga Petters anbud.

När moder och dotter åter råkades, sågo de båda förgråtna ut, men de sade därom ingenting till hvarandra; hvad skulle det ock hafva gagnat att säga någonting?

Några dagar efter lysningssöndagen erhöll Jakob från Adolf ett så lydande bref:

Barndomsvän!

Jag har begått en svår förbrytelse, hvari jag inblandat ditt namn. Drifven af svår penningenöd, har jag utstält en växel och därå upptagit dig såsom akseptant genom att förfalska ditt namn, hvilket jag kan skrifva på samma sätt som du skrifver det. Då alla här numera veta, att du är en rik man, och ingen kunde misstänka ortens domare för förfalskning, erhöll jag genast penningar på växeln. Dess belopp är tretusen mark.

Den, som gifvit mig penningar på växeln, kommer nog förr eller senare att underrätta dig om saken. Både därför och emedan jag ingen ro mer har för mitt samvete, vänder jag mig till dig med öppen bekännelse. — Du har mig nu helt och hållet i din hand. Du kan genast störta mig — du kan ock ännu hålla mig upp. O min stackars moder och min syster! Haf förbarmande med mig, gamle, trogne vän! Jag tror, att jag ännu kunde bli räddad, om icke du nu stöter mig ifrån dig — i afgrunden; ty blir mitt brott bekant, så är det ju slut med mig.

Barndomsvännen Adolf Evander.

Jakob skref genast till svar:

Jag har fått ditt bref. Kom, såsnart du kan, till mig.
Jakob Fincke.

Fyra dagar därefter inträdde Adolf i Jakobs rum. Han såg blek och tillintetgjord ut.

«Här är jag nu: hurudan blir min dom»? sade han och blef kvarstående nära dörren.

Jakob gick fram till honom, tryckte hans hand och bad honom taga plats. — «Jag säger genast, att jag icke vill

störta dig. Kan du, varnad af hvad du nu upplefvat, här-
efter föra ett klanderfritt och nyttigt lif, så skall ingen an-
nan än jag komma att veta af din förseelse. Ja, jag ville
ock gärna bana för dig vägen till en bättre framtid. Jag
vet, att du har mycket skulder: huru stora äro de?

Adolf nämde sjutton, adertontusen mark.

«Du får af mig till låns mot låg ränta penningar att
betala alla dina skulder med», sade Jakob; «men du får
dem blott med förbehåll, att du för ingen människa nämner,
att du fått dem af mig, och att du härefter allvarligt sträf-
var att vara en hederlig man. Bryter du häremot, så vill
jag ingenting mer hafva att skaffa med dig; och jag säger
det fast och oryggligt: en gång till kommer jag icke att
söka dölja en förbrytelse af dig, ty jag vill göra ingenting
för syns skull».

Adolf trodde sig kunna lofva alt. Sluppe han blott de
på många händer fördelade osäkra lånen, så kunde han ar-
beta ostördt, och han hade hopp om god förtjänst i när-
maste framtid just i Jakobs närhet, ty den gamle rådman-
nen, som varit Jakobs principals vän och äfven känt Adolfs
far, hade erbjudit Adolf att förestå rådmanstjänsten från nä-
sta höst under ett års tid, eller sålänge rådmannen komme
att vistas i utlandet, dit han ämnade sig för sitt nöje och
för stärkande af sin något försvagade hälsa.

«Det passar ju mycket bra», sade Jakob. «Då får
du bo hos mig och således äfven hos din mor, ty hon har
lofvat flytta till mig, såsnart vi firat Marias bröllop».

«Du är den ädlaste människa, och du har gjort för mig
mer än far och mor skulle hafva förmått», sade Adolf med
tårar i ögonen. «Gud gifve, att jag kunde i någon mån visa
mig värdig din godhet!»

«Tala ej därom, hvarken för andra eller för mig. Lämna
mig nu fullständig uppgift på dina fordringsägare och dina
skulder, så skall jag lämna dig penningar till deras likvide-
rande».

Adolf satte sig ned och utskref ur sin anteckningsbok
hela skuldbeloppet. Det steg med räntor till något öfver
adertontusen mark.

«Vill du ej», sade Adolf, «öka din godhet med att utbetala penningarna: det skulle för mina fordringsägare vara lättare att komma hit till ditt kontor, då de ändå göra stadsresor, än att söka upp mig på landet; och söker jag upp dem, kommer det att öka kostnaderna».

«Det är väl så», sade Jakob; «men jag vill icke, att människorna skola veta, att jag ger dig penningar; och dessutom skulle det förringa ditt anseende, om en annan betalade dina skulder. Du behöfver alt bibehålla människors förtroende och tillit till dig».

«Som du vill. Du har alltid rätt; tack!» därmed var saken afgjord.

Adolf besökte på återvägen hem sin mor och syster och berättade om sin utsikt att få komma till staden och bo tillsammans med sin moder och Jakob, hvilken han berömde såsom den klokaste och dugligaste mansperson han kände. De båda fruntimren voro likasom Adolf outtömliga i loford öfver Jakob, och Adolf lämnade vid sin afresa från mor och syster dessa i helt annan sinnesstämning än den han förorsakat dem vid sitt besök och sin bortfärd sista gången. Han hade nu förekommit dem så allvarlig och rättänkande, som de nästan aldrig förut funnit honom.

Med nästan feberaktig oro skyndade Adolf att betala sina skulder. Flere af hans borgenärer sågo helt förvånade ut, när han bjöd dem betalning; de hade af hans lefnadsätt den sista tiden blifvit tvungna att draga den slutsats, att de icke så lätt skulle återfå sina penningar.

Till den, som lånat åt Adolf på växeln, skref Jakob och erbjöd sig att, ehuru växeln ännu icke förfallit, inbetala beloppet. Den kvitterade växeln jämte Adolfs bref om densamma inneslöt Jakob i ett kuvert, som han förseglade och lade att förvaras innerst i sitt kassaskåp.

Marias och Petters bröllopsfest firades själfva midsommarsdagen och var mycket enkel. Utom prästen och Jakob var det endast släktingar som bevistade densamma. Adolf och Jakob umgingos där lika förtroligt och otvunget som förr i ungdomen, ja, ännu mera tillgifvet och öppet än då; och skulle icke Petter som brudgum haft åtskilliga skyl-

digheter att fullgöra mot öfriga gäster, så hade han nog slutit sig till dem, och klöfverbladet skulle hafva varit mera helt än någonsin förut.

Adolf hade på sista tiden vunnit i sitt uppträdande ett lugn och en anspråkslöshet, som han förut icke ägt. Han var nu icke såsom förr öfvermodig i sitt tal och angelägen att utmärka sig framför andra. Han talade och svarade hofsamt och likasom ödmjukt. Modern tyckte sig knapt känna igen sin förr så öfverlägsne son, hvilken nu visade så stor tillbakadragenhet, men hon fröjdade sig öfver förändringen. Äfven Jakob gladde sig, när han såg den makt, Adolf vunnit öfver sig själf, och han hoppades däraf det bästa för framtiden. Petter, som icke var stark hvarken såsom iakttagare eller bedömare, märkte icke så noga förändringen i Adolfs väsen, men han kände sig dock nu mera än förr dragen till honom, och han trodde, att orsaken därtill var, att till den förra vänskapen dem emellan nu kommit äfven släktskapen.

Bruden var älskvärd, anspråkslös och uppmärksam mot alla. Gamle Enman och hans anhöriga, hvilka af kyrkoherdskan, bruden och de öfriga nya släktingarna bemöttes med utsöktaste artighet, kände sig mycket smickrade, och festen var i alla afseenden lyckad och stämmingsfull. Midt i den ljusa sommarnatten slutade det festliga samkvämet stillsamt och angenämt, såsom det börjat.

Vid kvällsvarden höll prästen, en yngre, begåfvad man, tal för brudparets välgång, framhållande att, såsom nu här brud och brudgum, de olika samhällslagren böra mötas i bildning och anspråkslöshet, om vi till vårt väl vilja bibehålla den allmänt folkeliga prägel, som vårt samhälle kan-ske mer än något annat lyckats vinna.

I september samma år flyttade kyrkoherdskan till Jakob, och någon tid därefter bosatte sig hos dem äfven Adolf, som öfvertagit rådmansbefattningen.

De nygifta besökte ofta staden och togo då alltid in hos Jakob, där de fingo vara tillsammans med alla sina närmaste.

Ingenting för syns skull.

Den gamle rådmannen var hemkommen från sin utrikes resa. Men hans krafter hade icke tilltagit under vistelsen därute, utan snarare aftagit, hvarför han icke håller vid återkomsten tillträdde sin tjänst, utan lät Adolf fortfarande förestå den. Adolf tyktes hafva blifvit en helt annan människa. Han skötte sin befattning till allas belåtenhet, trifdes hemma, var vänlig och anspråkslös och visade Jakob den största tillgifvenhet och tillit.

Jakob hade kommit till stort anseende i staden och trakten däromkring. Hans sunda omdöme i de flesta saker, hans arbetsamhet och duglighet tillvunno honom de tänkandes aktning, och hans anseeliga förmögenhet, hvilken han med omtanke och sparsamhet förvaltade och förökade, skänkte honom den stora menighetens bevägenhet och beundran. Isynnerhet satte stadens affärsmän, och främst de yngre af dem, stort värde på handelsman Fincke. Skulle någon ting af vikt företagas, som rörde allmänna angelägenheter, så hörde man ofta frågas: hvad säger Fincke därom? Och var man vid affärsföretag osäker eller tveksam, så vände man sig helst till Fincke för erhållande af anvisningar och råd.

Jakob Fincke utöfvade stor välgörenhet; men han var ytterst angelägen om, att hans hjälpsamhet skulle komma endast väckligt behöfvande till godo. Han utforskade därför noga de hjälpsökandes uppförande och förhållande i öfrigt, innan han bisprang dem. Och tillika undvek han sorgfälligt att själf synas eller blifva känd vid sin välgörenhet. Han använde personer, till hvilka han satte förtroende, och hvilka utlofvat honom tystnad; han sände sina understöd i bref, han sökte än på ett, än på annat sätt att få gåfvorna till de behöfvande, utan att de skulle veta, hvarifrån hjälpen kommit. Men hur det var, blef det likväl, mer än han kunde ana, känt, att han hjälpte folk, och många voro de välsignelser, som uttalades öfver honom af tacksamma hulpne. Infann sig dock någon af dessa hos honom för att betyga sin tacksamhet, såg handelsman Fincke helt bister ut och frågade, hvem som haft dem att komma dit

med sina tacksägelser, samt förbjöd dem att utsprida om honom sådana rykten.

Jakob Fincke blef använd i många enskilda och allmänna förtroende uppdrag, ty hans klokhet och bestyrksamhet erkändes af alla, som lärt känna honom. Hans anseende steg allt mer och mer, och hans anspråkslöshet och vänlighet gjorde, att han icke just fick några fiender eller afundsmän.

TVÅ ÅR hade Adolf Evander förestått rådmantjänsten, när tjänstens rätte innehafvare, den gamle rådmannen, hvars hälsa efter utrikes resan allt mera försämrats, afgick med döden. Adolf blef en af de många sökande till den lediga tjänsten. När den skulle besättas, vände sig flere af de röstägande till Fincke med förfrågan, hvem han ansåg att de borde välja. Han svarade, att han komme att rösta på Evander, men han bad dem gifva sina röster åt den, som de ansågo lämpligast för befattningen. Vid valet erhöll Adolf afgjord röstöfvervikt, och han hade altså vunnit säker ställning och utkomst för lifvet. — Hans moder var öfverlycklig, och hon tackade för sonens framgång Jakob, hvilken hon ansåg vara den rätta upphofsmannen till Adolfs förädling och framgång. Men när hon därom antydde för Jakob, tyktes han blifva riktigt ledsen, sägande, att, hvad Adolf hade ernått, det hade han kommit till genom arbetssamhet och ordentlighet. Gumman, som lärt känna Jakob tillräckligt och viste, hur rädd han var för tacksägelser, lämnade honom därefter i fred och bad innerligt Gud löna honom för det goda han gjort hennes son och henne.

Samma dag Adolf erhöll sin fullmakt på rådmantjänsten, återgaf Jakob honom den skuldsedel öfverkorsad, som han utfärdat, då han erhöll penningar att betala sina skulder. «Jag ber dig vara god och återtaga denna», sade Jakob; «men jag gör det med vilkor, att du icke för någon, hvem det än vara må, omtalar, hvad som i denna sak förefallit oss emellan. Det är icke häller någonting att tala om: en person, som utan sin förtjänst oförmodadt blifvit förmögen, har räkt sin barndomsvän en hjälpsam hand».

Adolf tryckte hårdt vännens hand och sade: «Gud löne

dig»! — Efter några minuters tystnad tillade han: «Nu, då jag genom din godhet vunnit en tryggad framtid, kan jag för dig omtala en sak, som jag förut icke velat nämna: jag är förlofvad. Helena Ström, dotter till en afidnen härads-skrifvare, bodde med sin mor i samma trakt, där jag senast tingtade: jag lärde känna henne därigenom, att hon hjälpte mig med skrifning. Vi förlofvade oss; men jag bad henne betrakta sig såsom fri, när jag såg, att jag kommit till branten af undergång. Sedan du dock räddat mig, hafva vi återknutit förbindelsen, hvilken hon aldrig ville bryta, ehuru jag sade henne, att jag var ekonomiskt och kanske medborgerligt förlorad. — «Just då kan du behöfva mig» — svarade hon. Men jag höll på, att vi måste skiljas, lofvande dock att ånyo anhölla om hennes hand, ifall jag såge min framtid ljusna. Och den ljusnade, Gud vare lof! Sedan jag blef tjänstförrättande rådman återknöto vi vår förbindelse, och nu hoppas jag, att vi om någon månad kunna fira bröllop. — Men skall icke du, Jakob, gifta dig? jag och andra hafva förvånat oss öfver, att du icke redan sökt dig en följeslagarinna genom lifvet».

«Det måste finnas gamla ungarlar ock», svarade Jakob vemodigt leende, «och jag blir säkert en af dem».

När Jakob gaf sig tid till någon förströelse, kuskade han med gumman kyrkoherdskan, sommartid alltid i en familjeschäs och vintertid i en enkel kursläde, ut på visit till Petter och Maria. Och där blef alltid en fröjd, när de kommo. En liten gosse, som ett år efter bröllopet kom till världen, ökade naturligtvis fröjden. Han hade efter Petters uttryckliga önskan erhållit namnet Jakob, och «farbror Jakob» Fincke kände ingen större förnöjelse än att betrakta gossen och leka med honom, när han växt så till, att någon lek kunde komma i fråga. På senare tid kom en och annan gång äfven Adolf med till system och svågern, och han satt då under färden på familjeschäsens baksäte eller kurslädens framsäte tillsammans med skjutsgossen.

När Adolf utnämns till rådman, tillstälde Jakob en liten fest, och till den inbjöd han förutom Maria och Petter och gubben Enman äfven Helena Ström och hennes moder samt

Adolfs tjänstekamrarer i staden. Vid tillfället bekantgjordes Adolfs förlofning. Petter och Maria hade ej hört därom förut, och för dem blef öfverraskningen mycket glad, då de tykte sig finna, att Helena var en god och älskvärd flicka.

Vid måltiden höll borgmästaren ett hälsningstal till Adolf, välkomnade honom till ett värk, där han redan för duglighet vunnit erkännande och för välvilligt sinnelag förvärfvat sig vänskap och tillgifvenhet, samt lyckönskande honom att samtidigt hafva funnit en stadig anställning och en älskvärd fästmö. Adolf tackade för lyckönskningen, men kunde icke underlåta att anmärka, att en mycket viktig orsak till hans lycka icke berörts i borgmästarens tal, den nämligen att han ägde en sådan vän som deras förträffliga värd, handlanden Jakob Fincke, hvilken han nu tackade för alt hvad han ifrån barndomens tidigaste dagar lärt och emottagit af hans plikttrogna karaktär och ädla hjärta. Alla tackade härpå den ärade värden, och Petter Enman föreslog, att de gemensamt skulle önska värden så fort som möjligt en ung och glad värdinna. I en sådan önskan förenade sig gärna alla, men Jakob skämtade bort saken, i det han sade: «Jag behöfver ingen annan värdinna än den utmärkta jag redan har i fru kyrkoherdskan Evander, och jag tror, att hon, om också sonen flyttar ifrån oss, skall anse sig kunna stanna kvar, utan att jag behöfver fria till henne och därigenom förorsaka henne obehaget att ge mig en korg. Jag hoppas alla önska värdinnan i huset, tant Evander, all välgång».

Gumman Evander svarade lika skämtsamt: «Du må bara akta dig att fria, ty åt en sådan karl, som Jakob Fincke, kan visst ingen kvinna ge korgen».

Mot slutet.

Flere år hade härefter förflutit. De tre barndomsvännerna och deras närmaste funnos dock alla kvar i lifvet, med undantag af gubben Enman, som vid ganska hög ålder gått att uppsöka sin redan flere år före Petters bröllop ur tiden gångna maka. — Petter Enman, den välmående possessionaten och kommunala förtroendemannen, var lika

trygg och välvillig som förut. Han hade tilltagit i fetma, likasom också hans fru, hvilken fortfarande såg intagande och god ut. Af deras fyra barn — alla gossar — gingo två i lyceum i staden och bodde hos mormor och farbror Jakob; de två yngre besökte ännu folkskolan i hemsocknen. — Petter, som var en försiktig, men god jordbrukare hade anlagt ett mejeri, som gaf god afkasträng, och han satt nu — såsom «farbror Jakob» plägade uttrycka sig — jämt med öronen i smöret.

Rådman Evander och hans fru sågo litet tärda och gängliga ut, men voro därför icke sjukliga. De hade tre barn, som alla voro flickor. Adolf hade redan samlat en liten förmögenhet, men satte sina besparingar in i ett ångbåtsföretag och förlorade dem inom mycket kortare tid än han behöft för att samla dem. Han var nu precis lika rik, som när han satte eget bo, men han hade sin goda lön och sitt goda humör i behåll, och han arbetade ånyo på att aflägga något för framtiden, understödd i sina sträfvanden af sin trägna hustru, som alt från barndomen lärt sig att komma till rätta med litet.

Kommerserådet Jakob Fincke, «farbror Jakob», såsom han vanligen kallades i vänkretsen, hade alt fortfarit att egna sig åt två saker: att samla håfvor och ge ut en stor del af dem till välgärningar. Många ansågo honom för snål, och visst är, att han med begärlighet samlade penningar och kostade ganska litet på sig själf; men lika visst är äfven, att han utöfvade en mycket stor välgörenhet. Nästan otaliga voro de bräckliga gamla och de fattiga enklor med barn, som han, utan att de viste, hvarifrån hjälpen kom, understödde. Och en mängd barn, som blifvit föräldralösa eller af föräldrarna lämnats utan vård, underhöllos på hans bekostnad i vårdanstalter och skolor, eller i välkända allmogehem på landet, utan att de, som underhöllo, eller de, som underhöllos, någonsin fingo veta, hvem välgöraren var; ty farbror Jakob hade genom skarpsinnighet och öfning ernått en utomordentlig färdighet i att fördölja sig, då han gjorde godt. Han trodde sig omsider hafva funnit den rätta andemeningen i sin fostermoders föreskrift: gör ingenting för

syns skull! då han på alt sätt sökte förekomma, att man skulle ana, att han «bröt åt de fattiga sitt bröd». — Sin handel hade Jakob småningom åter inskränkt; i stället hade han lagt sig till flere jordagods på kortare eller längre afstånd från staden. Dem skötte han genom välrekommenderade och väl aflönade förvaltare eller välkända arrendatorer, och en yngre agronom, som han varit med om att från späda barndomen uppfostra, var hans resekontrollör, hvilken tidt och ofta besökte egendomarna och lämnade honom rapporter om deras skötsel. I början ville denne komma fram med projekt af flere slag, som han önskade få på egendomarna pröfvade, men kommerserådet, som hade en ovanligt klar uppfattning af saker och förhållanden, afstyrde alla omogna förslag. «Du är för ung, och jag är för gammal att företaga slika försök, hvilkas utgång vi icke kunna beräkna», sade gubben, och agronomen vande sig småningom att afstå från sina drömda förbättringar. Räkenskaperna från godsen genomgick gubben själf mycket nog, och hans vana blick uppdagade alltid felen. Sålunda vande sig hans tjenare och arrendatorer att icke söka leda honom bak ljuset, ifall de till en början skulle sport lust därtill; och hans jordagods förbättrades långsamt, men säkert, och afkastade därvid goda räntor på det å dem nedlagda kapitalet.

Jakob Fincke hade under alt detta blifvit något gråsprängd i håret och böjd i nacken. Torr och mager var han därjämte. Och af gikten, ådragen under de många år han stod i den kalla boden, plågades han alt emellanåt ganska mycket; men han höll god min och klagade icke. — Hans trogna husföreståndarinna, kyrkoherdskan Evander, hade blifvit alldeles hvithårig och något krokig i ryggen, men hon åtnjöt en god hälsa och skötte det välordnade hushållet lika omsorgsfullt som tillföre.

Handelsman Fincke hade för par år sedan en kväll fått besök af sin vän borgmästaren, som med en något förlägen min började samtalet. «Jag har ansett mig böra», sade han, «underrätta bror, att guvernören i länet föreslagit bror till erhållande af kommerserådstitel, och hans förslag kommer sannolikt att af styrelsen godkännas».

Den vanligen mycket sansade Fincke blef röd i synen. «Hvem har», sade han, «hittat på något sådant? Guvernören har mig vederligen aldrig någonsin skänkt mig någon uppmärksamhet, och icke har han heller kunnat höra någonting om mig, som skulle föranledt honom att göra ett sådant förslag.»

«Alla människor här på orten», skyndade sig borgmästaren att svara, «känna brors redbara vandel och nyttiga värksamhet, så att det icke är att undra, om vederbörandes uppmärksamhet blifvit fäst på bror.»

«Jag ger god dag en sådan uppmärksamhet! Hvad har jag gjort? Jag har utan min förtjänst blifvit förmögen genom ett testamente och därefter, alt hvad jag kunnat, sökt skrapa ihop mera. Redbar vandel! Icke skall man väl utpekas därför, att man icke begått något brott! Det är för mig högst obehagligt att höra, hvad bror nu här berättar. Att blifva utsatt för sådant på sina gamla dagar!»

«Kära bror», sade borgmästaren, «tag då saken litet lugnare. Det är ju en utmärkelse man tillärnar bror.»

«En utmärkelse? Icke blir jag en hårsman bättre genom en sådan titel. Just en vacker utmärkelse! Och så kostar den väl rätt duktigt pengar? Det är tomt sken, som man till på köpet skall betala. Och jag, som hela mitt lif sökt undvika att göra något blott för skenets skull! Nej, bror, drag försorg om, att jag slipper detta spektakel.»

«Det går ej an, kära bror! det går ej an. Och utgifterna för titeln äro i brors ställning så obetydliga, att därom ingenting är att orda. Emellertid får jag förklara, att det gör mig ondt, att bror skall ha så mycket emot saken. Förlåt, förlåt! Hade jag känt brors åsikt här vid lag, så skulle jag hafva sökt motvärka hela utnämningen, men nu är det försent. Och bror, som är en så förståndig man, skall helt säkert vid närmare eftersinnande icke vidare fästa sig vid saken, som, jag medger ju det, i grunden är en obetydlighet. Skulle bror göra oväsen häraf, så vore det blott att ge belackarne anledning att säga, det bror velat visa sig som en rabulist, och det bör en äldre aktad man icke göra. Låt saken ha sin gång. Låtså, som om

bror icke fäst sig vid hela saken, så blir däraf ingen uppståndelse.»

«Ja, men de skola kalla mig kommerseråd», suckade Jakob.

«Är det icke detsamma, om de kalla bror handelsman eller patron eller kommerseråd eller blott herre? Hvad bekymrar ett sådant tilltal en fördomsfri person? — Tusan dock, att ett sådant obehagligt uppträde skulle förorsakas mellan oss gamla vänner, som aldrig varit oense, och det bara för en sådan bagatells skull!» Borgmästaren såg helt modstulen ut.

»Nå, ursäkta, ursäkta, bror!» sade nu Fincke. «Det är orätt af mig att i mitt eget hus så där utfara mot en gammal vän, som dock, äfven om han haft sitt finger med i spelet, gjort det af luttet välvilja. Låt nu, hvad än må följa, alt åter vara glömdt. Och må vår vänskap härefter icke grumlas af vidare misshälligheter.»

«Rätt så», svarade borgmästaren. — Han sökte där-efter vända samtalet på andra ämnen, men det ville icke gå, och han lämnade Fincke denna gång tidigare än han hade ämnat.

Kort tid därefter var handlanden Jakob Fincke hugnad med kommerseråds titel.

I början förtröt det honom, när han hörde denna titel användas, isynnerhet som han tyckte, att alla, hvilka begagnade den, logo och sågo skälmska eller försmädliga ut; men småningom vande han sig vid den, och därefter var det honom likgiltigt, huru han titulerades.

Hans förnämsta nöje var alt fortfarande att med kyrkoherdskan åka ut till Enmans. De företogo dock numera sällan sådana färder andra tider än om sommaren och till julen. Enmans kommo oftare in till staden och hälsade på dem. Strax efter det Jakob fått kommerseråds titeln, infunno sig Enmans för att gratulera. På deras lyckönsknin- gar svarade «farbror Jakob», som ännu var uppbragt öfver saken: «Ja, är det icke skäl att lyckönska! Man blir af med sina pengar och får en titel, som ingenting betyder

och som man icka vill ha. Kalla mig då hållre som förr *bofinken!* Den titeln är jag van vid».

Jakob företog ock resor ensam: när han besökte och besiktigade sina jordagods, hvilket inträffade alla tider på året. Under en sådan färd vintertid råkade han ut för ett förfärligt yrväder, som tvang honom att taga natthärbärge i ett torp invid landsvägen, ty hans hästar voro uttröttade och höga drivvor betäkte vägen. Våt och frusen kom han fram dit. I den dåligt försedda torpstugan fick han vistas till middagstiden följande dag. Han kände sig vid affärden därifrån mycket illamående. Då han hade betydligt närmare väg till Enmans än till staden, beslöt han ställa färdan till dessa sina vänner och därifrån sända bud till staden.

När han framkom till Enmans, var han i fullt febertillstånd. Han bragtes genast till sängs, och till staden skickades efter kyrkoherdskan och läkare. Båda kommo, så fort de hunno.

Läkaren kunde ingenting annat säga om sjukdomen, än att febern var mycket stark. Han gaf föreskrifter, hur den sjuka skulle tills vidare behandlas, och reste åter till staden, lofvande komma igen följande förmiddag.

«Till natten råkar han sannolikt i yrsel», sade doktorn! «det blir därför att vaka öfver honom hela natten».

Kyrkoherdskan och Maria ville turvis vaka hos den sjuke. Mot kvällen föll han i slummer. När han vaknade därur, syntes medvetandet vara borta. Ogonen glänste, rodnad betäkte ansiktet, och han talade otydligt och osammanhängande. Yrseln fortfor, alt emellanåt afbruten af kortare dvala. Så fortgick det i flere dagar. Läkaren besökte honom dagligen, men kunde ingenting göra till sjukdomens häfvande. Litet mer än en vecka efter sjukdomens början tyktes febern hafva rasat ut, men tyvärr äfven uttömt hans krafter.

Läkaren ansåg slutet vara nära. — En kväll, när Jakob större delen af dagen legat med tillslutna ögon, sade han till Maria, som satt vid hans bädd:

«Jag tror, att jag icke upplefver morgondagen, och jag känner mig helt lycklig, ty i många år har jag längtat

bort till en bättre värld. Jag önskade blott taga afsked af alla, som varit mig kära. Bed de öfriga, som äro här, komma in».

Maria tillbakahöll gråten, som med våld ville tränga sig på henne. Hon kallade in i sjukrummet de öfriga, stora och små. Afven Adolf, som bedt att bli underrättad, när yrseln gått öfver, hade infunnit sig och var tillstädes. När de tysta samlat sig kring sängen, sade den sjuke med svag, men tydlig stämma: «Jag går snart dit, där jag hoppas åter råka er alla. Tack, goda tant! för moderlig omvårdnad, tack, Maria! för systerlig kärlek, tack, Petter och Adolf! för broderlig vänskap! Sägen icke», — ett matt leende gick öfver hans drag — «att fän tog bofinken; nej, Vår Herre skall taga vård om mig, därpå är jag viss: den stackars bofinken skall få flyga in i hans himmel. Tack också, barn! för all glädje ni skänkt mig. Åt eder ger jag i testamente samma förmaning, som jag fick af min fostermor på hennes dödsbädd: gören ingenting för syns skull och glömmen icke att dagligen bedja «Fader vår».

Dessa ord voro hans sista. Ögonen slöto sig för att icke mera öppnas. Dock såg man, att lifsgnistan ännu icke slocknat, ty bröstet häfde sig sakt. Så förgick kvällen och största delen af natten. Mot följande morgon upphörde med en suck andhämtningen. Så var det slut.

Vid hans graf höll borgmästaren tal, som slutade med, «att Jakob Fincke var en af de ädlaste människor han känt».

Af den ansefulla förmögenhet, Jakob Fincke erhållit till skänks samt genom klokhet och stor sparsamhet betydligt förökad, befans han hafva testamenterat större delen till välgörehetsinrättningar i staden. Sina tjänare och biträden hade han ihåtkommit med betydande gifvor. Och åt Petters gossar och Adolfs flickor — sina gudbarn — hade han «för uppfostran och framtida utkomst» anslagit till jämn delning den årliga inkomsten från två af jordagodsens, hvilka skulle förvaltas af dem, som nu skötte dem, «så länge de förhöllo sig redligen». Efter barnens död skulle godsens afkastning tillfalla de välgörehetsanstalter, han stiftat. Till samma anstalter skulle redan gå hvar andel efter de barn,

som tidigare afledo. Såsom värkställare och öfvervakare af testamentets bestämningar insatte han stadens borgmästare, den nuvarande och hans efterträdare, som därför skulle hafva sin bestämda ersättning.

Inom samma omslag med testamentet fans det till Adolf Evander ställda förseglade bref, som innehöll den af Jakob inlösta växeln och Adolfs skrifvelse om densamma. Ingen annan än Jakob hade dock sett denna skrifvelse.

Det syntes, som om Petter och Adolf hastigare föråldrats, sedan Jakob icke mera fans till. De öfverlefde honom dock flere år. Kyrkoherdskan Evander, som i testamentet tillåtits för sig till dödedagen använda den lokal hon hos Jakob bebott, gick några månader efter dennes död ur tiden.

Maria öfverlefde de andra och såg sina samt Adolfs barn växa upp i tukt och förbli redbara människor.

Berättelse

öfver Föreningen Svenska Folkskolans Vänners värksamhet afgifven af Direktionen till årsmötet i Borgå d. 29 mars 1893.

Under det att de tvänne år af Föreningens tillvara, för hvilka redogörelse lämnades till årsmötena 1891 och 1892, hade att uppvisa flere märkliga tilldragelser, har det nu förflutna icke erbjudit någonting likartadt, utan jämförelsevis stilla och obemärkt gått till ända. Svenska Folkskolans Vännen hafva dock enligt sitt förelagda program under denna tidrymd liksom under det förflutna decenniet i mån af förmåga och tillgångar sökt befrämja folkbildningens höjande i landets svenska bygder, och nedanstående siffror belysa denna värksamhet. En omständighet, rörande hvilken ingen statistik föreligger och som icke håller förut i årsberättelserna blifvit påpekad, men som icke dess mindre har en viss betydelse, är, att Föreningens funktionärer i Helsingfors blifvit alt mera anlitade af landsortsbor, då det behöfts råd och hjälp vid anläggningen af bibliotek, läsestugor och folkskolor, vid inlämnandet af ansökningar om statsunderstöd för skolor m. m. På detta sätt har Direktionen trädt i förbindelse ej blott med flere af Svenska Folkskolans Vänners medlemmar på landsbygden, utan äfven med många andra ifrare för folkbildningen och genom dem inhämtat upplysningar om skolförhållandena i landskommunerna. Bland nya arbetare på detta fält har Föreningen anledning hälsa välkommen till god samvärkan den nyligen bildade föreningen Svenska Odlingens Befrämjare i Vasa; vi önska den uppriktigt den bästa framgång i dess sträfvanen och uttala förhoppningen, att den i de österbottniska socknarna må vinna en större anslutning än hvad vår Förening där lyckats ernå. Då numera *tre* föreningar S. B. V. i Åbo, S. O. B. i Vasa och S. F. V. i Helsingfors arbeta enhvar på sitt håll, men för samma ädla sak, är det att hoppas, det någonting af bestående värde skall kunna uträttas för kunskapers spridande och tryggandet af den fäderneärfda kulturen i vårt land.

Hvad Föreningens värksamhet under det tilländagångna året beträffar har understödandet af folkskolor utgjort en väsentlig del däraf. Ansökningarna, i de flesta fall åtföljda af skrivelser från Föreningens ombud eller andra tillförlitliga personer, hafva van-

ligen blifvit insända af resp. folkskoledirektioner, och på grund af pröfning i hvarje särskildt fall hafva anslagens belopp blifvit bestämda. Vid bortgifvandet af understöden har den princip fasthållits, att man i främsta rummet borde understöda *fasta* folkskolor, men från denna regel hafva likväl några undantag blifvit gjorda, då det gäلت sådana skärgårdstrakter, i hvilka fasta folkskolor ännu icke kunnat fås till stånd. Sålunda har Föreningen med bidrag af Svenska Bildningens Vänner i Åbo inrättat en ambulatorisk folkskola i Sottunga, med prästmannen A. Malmström som lärare, och en dito i Kökar. Från sistnämnda ort, hvilken äfven Föreningens sekreterare besökt, har lärarinnan fröken Olga Ramstedt meddelat, att i medeltal 25 barn åtnjutit undervisning vid de skilda läslagen å Hellsö, Österbygge, Finnö och Karlby. Intresset för skolan uppges ock bland äldre personer i Kökar betydligt hafva stigit, hvarför det är att hoppas, att en fast folkskola efter några år skall kunna fås till stånd i det lilla skärgårdskapellet.

Följande anslag och understöd i penningar och böcker hafva under året utgifvits:

A. Till folkskolor:

Lojo kyrkoby	för läseåret 1891—92	100 mk
Korsnäs Moikipää	» » 1892—93	300 «
Lemland Nätö	» » »	300 »
Hiittis kyrkoby	» » »	300 »
Wästanfjärd Östana	» » »	300 »
Kronoborg Sorjus	» » »	300 »
Sibbo Simsalö	» » »	300 «
Petalaks kyrkoby	» » »	300 «
Oravais Oxkanger	» » »	300 »
Borgå Pörtö	» » »	250 »
Snappertuna Degerö	» » »	250 »
Kökar	» » »	250 »
Hammarland Näfsby	» » »	250 »
Vörå Rekepeldo	» » »	200 »
Lappfjärd Mörtmark	» » »	150 »
Mörskom	» » »	150 »
Pyttis Västerby	» » »	150 »
Sottunga	» » »	150 »

Korsnäs kyrkoby . . . för läsåret 1892—93	150	mk
Vörå Bertby » » »	100	»
Nagu Koum » » »	100	»
Ekenäs Tvärminne . . . » » »	100	»
Pärnä Kjefsalö » » »	100	»

Utlofvats till:

Kökar för läsåret 1893—94	250	mk
Borgå Pörtö » » »	250	»
Snappertuna Degerö » » »	250	»
Mörskom » » »	150	»
Pärnä Kjefsalö » » »	100	»
Kökar för läsåret 1894—95	250	»
Snappertuna Degerö » » »	250	»
Mörskom » » »	150	»
Pärnä Kjefsalö » » »	100	»

B. Till folkbibliotek:

Sideby Ömossa böcker för	75	»
Sideby Skaftung » »	75	»
Kökar Hellsö » »	75	»
Pärnä Sarfsalö » »	75	»
Mörskom Öfvitsböle » »	50	»
Borgå Bengtsby » »	50	»
Borgå Emsalö » »	30	»
Sibbo Östersundom » »	25	»
Helsinge skärgård » »	25	»
Lappträsk Lappböle » »	25	»

C. Till läsestugor:

Genom Österbottenska afdelningens komité för inrättandet af läsestugor	150	»
Läsestugan å Pargas malm	40	»
» i Sibbo Märkensby	40	»
» » Västanjärd Lammala	40	»
» » » Bredvik	30	»
» » » Östanå	30	»
» » Hiittis kyrkoby	30	»
» » » Böle	30	»
» » Karis	30	»
» » Korpo Hafträsk	30	»

Till inköp af skolböcker åt medellösa elever vid Pellinge folkskola i Borgå landskommun har utanordnats en summa om 60 mark. Mindre gåfvor i böcker hafva lämnats till ambulatoiska folkskolan i Kökar, en sångförening i Sibbo Östersundom, en dito i Liljendal, Borgå- och Esbo folkhögskolor, Arbetshemmet för barn och Gästhemmet i Helsingfors. Bland skärgårdsbefolkningen hafva detta år liksom de föregående gratis utdelats exemplar af Skrifter utgifna af Svenska Folkskolans Vänner.

Direktion, ombud och medlemmar. Ledningen af Föreningens värksamhet har varit anförtrord åt den på årsmötet den 26 mars 1892 utsedda direktionen, bestående af folkskolinspektör V. Öhberg ordförande, pastor K. T. Broberg, ingenjör C. Carstens, professor I. A. Heikel, magister E. Lagus och professor M. G. Schybergson samt suppleanterna med. lic. friherre K. v. Alftan, pastor L. Bengelsdorff och magister E. Lagerblad. Såsom kassör har tjänstgjort magister Fr. Rosberg och som sekreterare doktor P. Nordmann. Direktionen har under året sammanträtt till 11 möten.

Af ombuden i landsorten hafva följande afgått: kronofogden A. Brander i Nystad, possessionaten M. Hollmerus i Borgå landskommun, räntmästareadjointen E. Ekstam i Askola, assessor E. Engdahl i Jomala och lärarinnan Josefina Liljeblad i Strömfors. I stället hafva följande personer åtagit sig ombudskap: konsul E. J. Savon i Nystad, skomakaren G. Sundholm och handlanden A. Forstén i Borgå landskommun, fru Jenny Simolin och bonden H. Mickels Jor i Strömfors samt kyrkoherden K. A. Tallqvist i Jomala, öfverforstmästaren A. Borenus i Uleåborg, doktor Einar Kalm i Torneå och ordf. i kommunalnämnden A. Malmström i Esbo.

Hvad antalet medlemmar i Föreningen beträffar har i följd af det ekonomiska betrycket i landet ökningen varit ringa och minskningen betydlig. För år 1892 hafva nämligen 182 personer, dels genom anmälan om utträde ur Föreningen, dels genom vägran att betala stadgade årsafgifter afförts från medlemsförteckningen. Denna upptager vid 1892 års utgång namnen på 1,882 medlemmar, hvaraf 60 ständiga ledamöter och 1,822 betalande 5 eller 2 mark årligen. Fördelade på de olika könen tillhörde c. 85 % mankön och c. 15 % kvinkön. Sina flesta medlemmar räknar Föreningen på följ. orter: i Helsingfors 490, i Viborg 121, i Åbo 112, i Borgå 79, i Borgå landskommun och Lappträsk 60, i Sibbo 42, i Vasa 40, i Fredrikshamn, Tammela och Tammerfors 33 o. s. v.

Publikationerna. Under året hafva utgifvits:

26 häftet af Skrifter utgifna af Svenska Folkskolans Vänner, innehållande Sånger och Sångelekar för lägre folkskolan och hemmet af V. Ö. 52 sid. pris 50 p.

27 häftet: Råd rörande folkbibliotek. 1) Värden af folkbibliotek af Valfrid Vasenius, 2) Förteckning öfver lämpliga böcker af P. Nordmann samt Föreningens årsberättelse afgifven till mötet den 26 mars 1892 52 sid. pris 50 p,

28 häftet: Om Finlands fiskar och fisket i Finland af O. M. Reuter, med talrika bilder, 124 sid. pris 1 mark.

Kalender utgifven af S. F. V. 1892, inrymmande bidrag af O. M. Reuter, John Hedberg, I. A. Heikel, O. Häggman, Gånge Rolf, P. Nordmann, A. J. Nygrén, Th Lindh, K. Flodin, Jarl Hagelstam, Carl Borenius, A. Karsten, L. Blom, K. T. Broberg, F. Gustafsson och Axel Lille.

För att till allmogehemmen anskaffa billiga, fosterländska väggprydnader har Föreningen börjat utgifva en serie större bilder, hvaraf utkommit: I Taflor till Fänrik Ståls sägner, upplagan 5000 exemplar, och II Joh. Ludv. Runeberg, upplagan 3,500 exemplar. Dessa vällyckade planscher, hvilka på landet rönt stor efterfrågan, hållas till salu till ett pris af 25 p. st.

Svenska Folkskolans Vänners ekonomiska ställning den 31 december 1892 framgår af följande tablå:

Inkomster:

Saldo från föregående år	<i>Fmk.</i>	47,769: 25
Räntor	»	2,006: 97
Årsavgifter	»	8,119: 50
Frivilliga bidrag	»	55: —
	Summa <i>Fmk.</i>	55,950: 72

Utgifter:

Afskrifna resterande avgifter	<i>Fmk.</i>	440: —
Musikfesten i Ekenäs	»	800: —
Understödskonto	»	6,389: 04
Omkostnadskonto	»	840: 86
Aflöningskonto	»	1,850: —
Bokkonto	»	6,195: 26
Behållning till år 1893	»	41,435: 56
	Summa <i>Fmk.</i>	57,950: 72

I tur att afgå ur direktionen äro vid detta årsmöte medlemmarna folkskoleinspektör V. Öhberg, magister E. Lagus och

suppleanten magister E. Lagerblad, hvarjämte för ledamoten ingenjör C. Carstens, som afflyttat från Helsingfors, en medlem i Direktionen bör inväljas. Helsingfors den 22 mars 1893.

Direktionen för Svenska Folkskolans Vänner:

Viktor Öhberg.

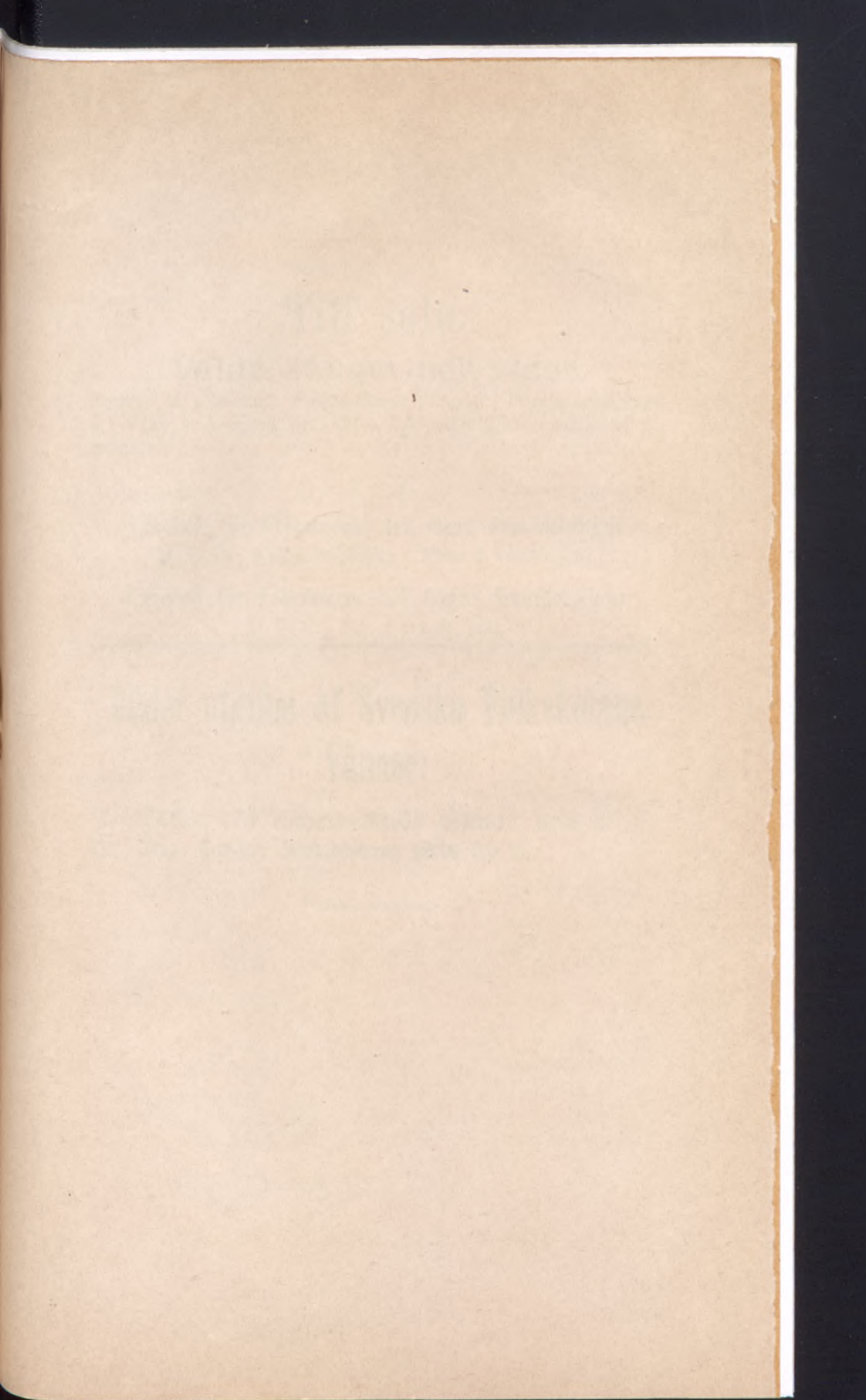
M. G. Schybergson.

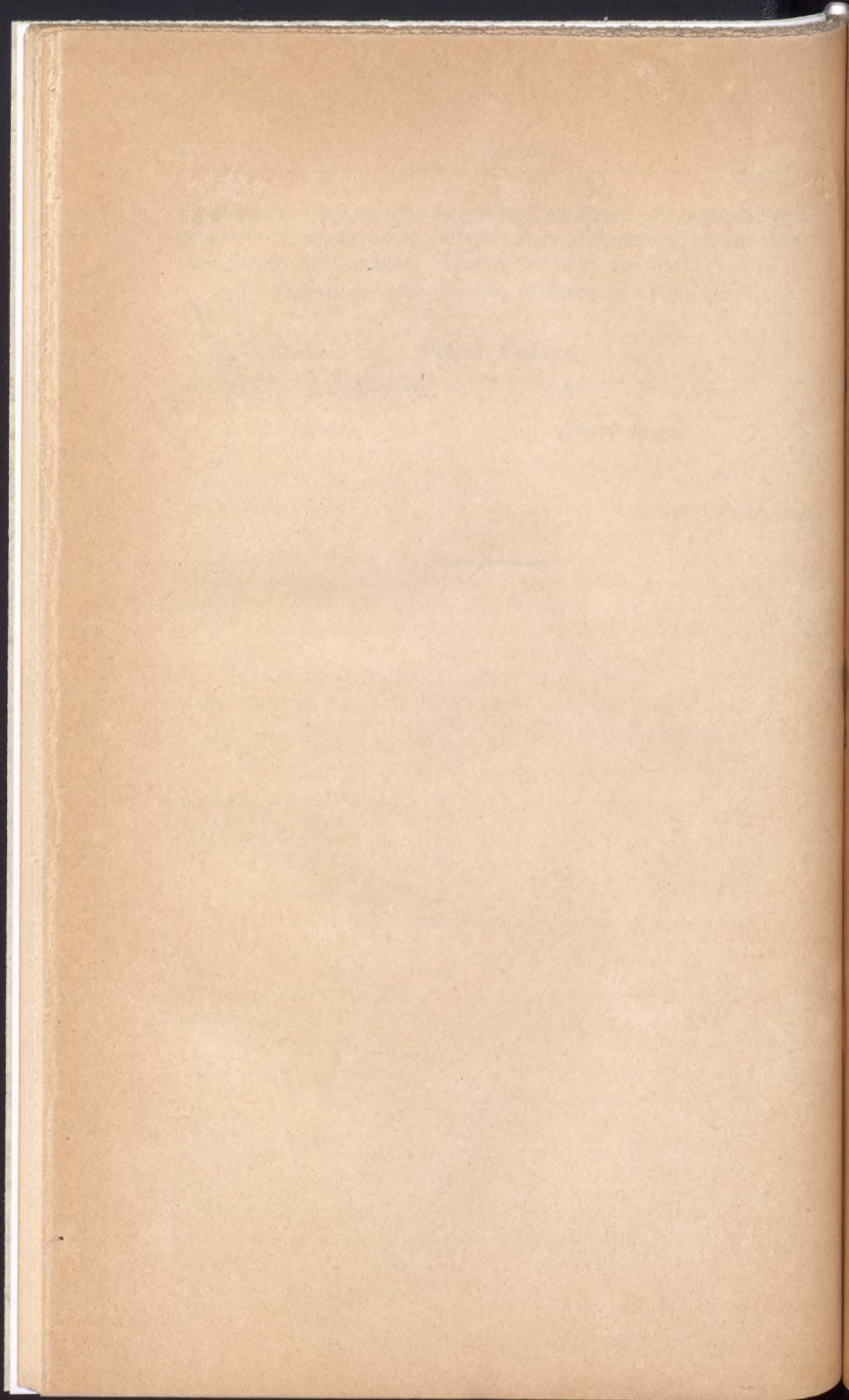
K. T. Broberg.

I. A. Heikel.

Ernst Lagus.

P. Nordmann.

Till salu.

Valda sånger och visor

utgifna af „Svenska Folkskolans Vänner“, Första samlingen I—VIII à 5 penni per häfte. Återförsäljare erhålla 40 % rabatt.

Läsebok för Folkskolans två lägre årsafdelningar
af V. Ö. Andra upplagan. Pris: 1 mk 50 p.ni.

Läsebok för Folkskolans två högre årsafdelningar
af V. Ö. Pris 1 mk 50 p.ni.

Bilder utgifna af Svenska Folkskolans Vänner:

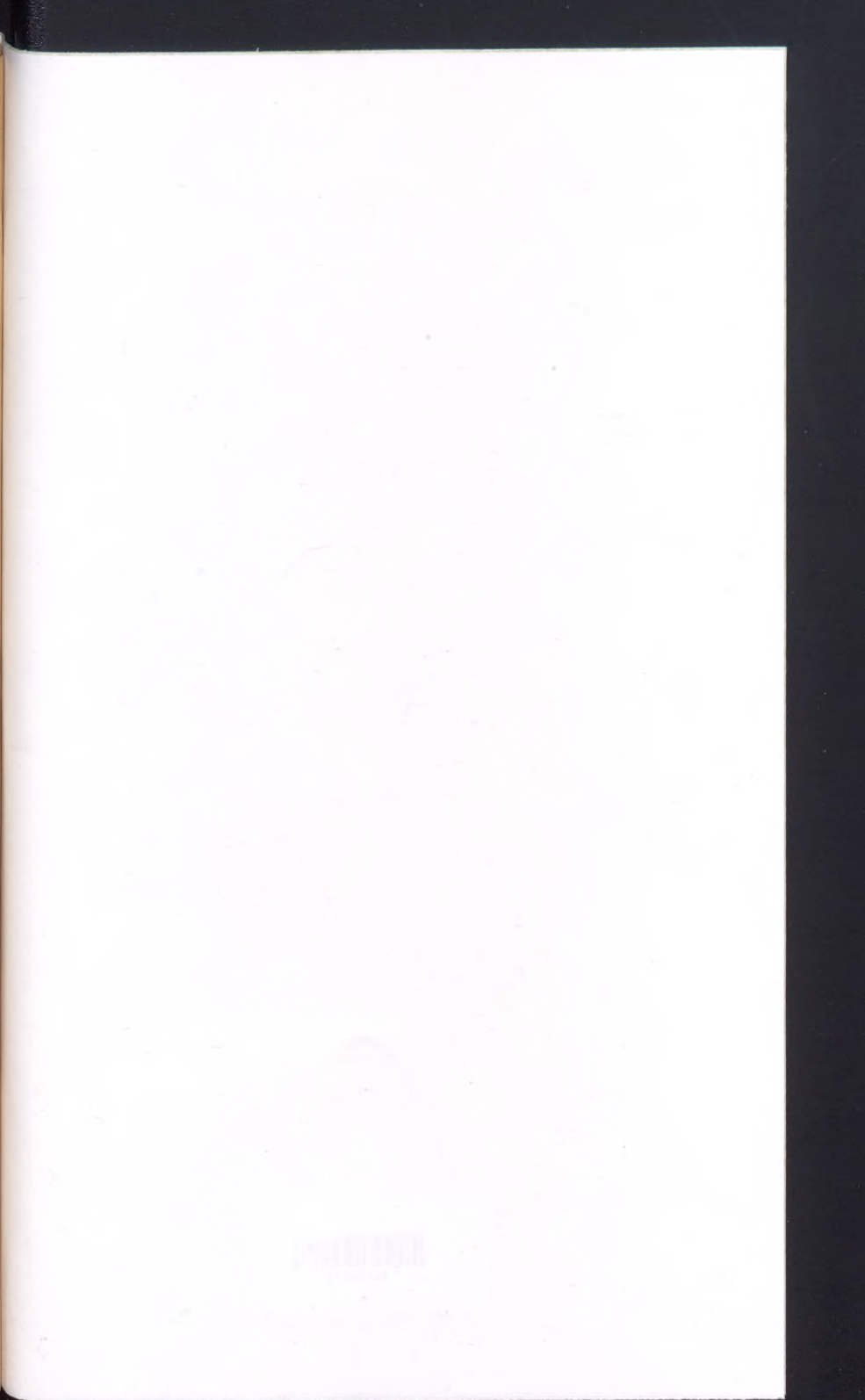
- I. Taflor till Fänrik Ståls sägner, pris 25 p.
 - II. Joh. Ludv. Runeberg, pris 25 p.
-

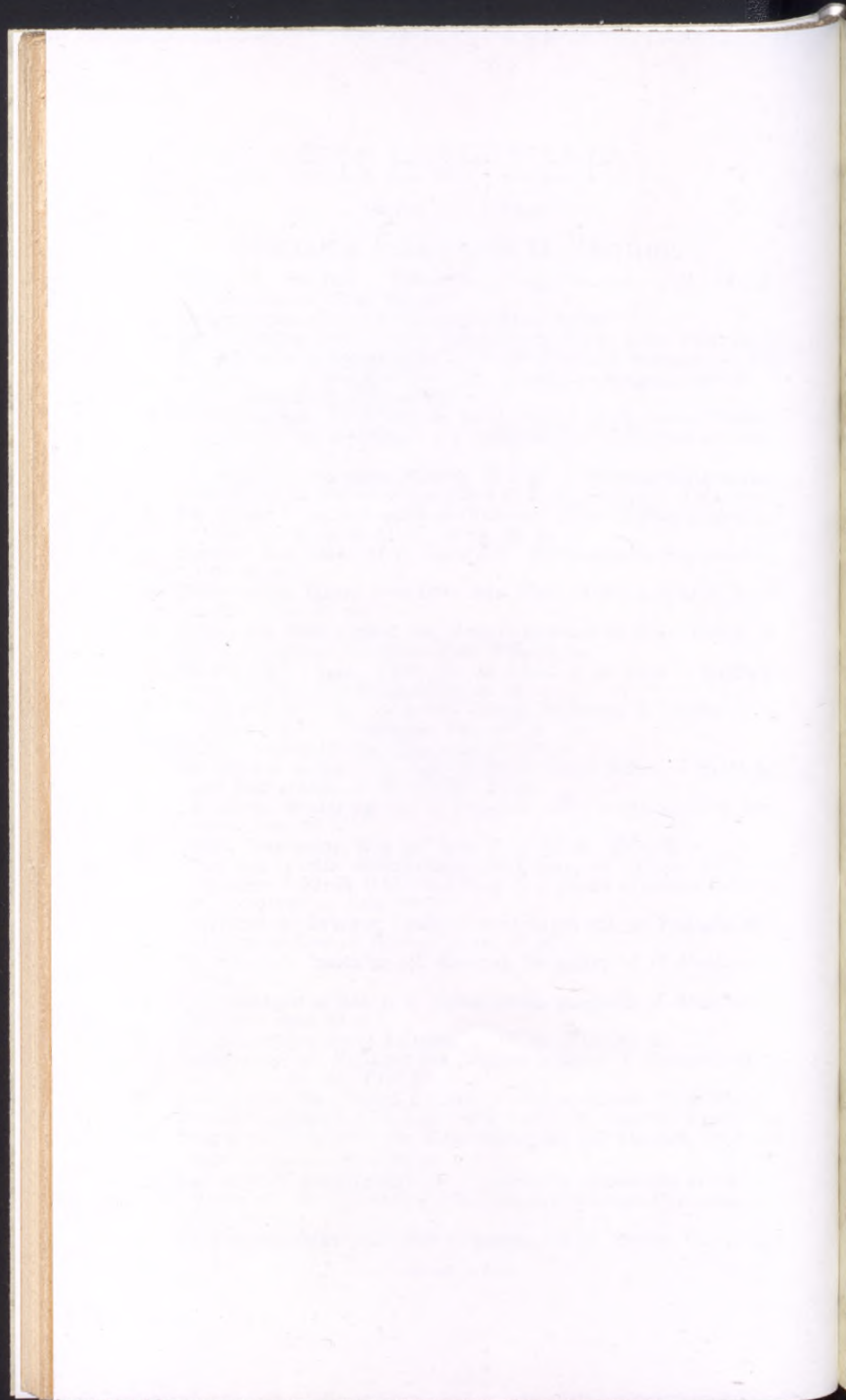
SKRIFTER

Utgifna af Föreningen

Svenska Folkskolans Vänner.

1. James A. Garfield. Lefnadsteckning, bearbet. efter W. M. Thayer m. fl. Pris: 40 *ni*.
2. Emigrationen. Tvänne uppsatser. Pris: 40 *ni*.
3. En byhistorie. Teckning ur folklivet af Parus Ater. Pris: 20 *ni*.
4. Ur Finlands historie. En blick på Finlands historie. — Per Brahe. — Skärmytslingen på Ålgsjö. — Kriget 1808—9. — J. L. Runeberg. Pris: 40 *ni*.
5. Hårdt prøfvad. Skildring ur värligheten af Zakarias Nielsen. — Skuld och försoning. En berättelse ur folklivet af Aina. Pris: 20 *ni*.
6. Om kopporna och vaksinationen af J. H. — Prästens fosterdotter. Skildring ur det verkliga lifvet af T. A. Thyregod. Pris: 30 *ni*.
7. Om Runorna, nordens äldsta skriftecken. Efter Köbke, Liljegren, Geijer m. fl. af A. O. F. Pris: 25 *ni*.
8. Herodes den Store af A. Ingerslev. Öfversättning från danskan. Pris 25 *ni*.
9. Under skilda fanor. Berättelse från 1788—90-års krig af P. Nordmann. Pris 50 *ni*.
10. Lotsen och hans hustru. En historie berättad af Aina. Pris 15 *ni*.
11. På landsbygden. Af Parus Ater. Pris 25 *ni*.
12. Trohet i det ringa. Berättelse ur folklivet af Aina. — En flicka som besökte folkskolan. Pris 30 *ni*.
13. Norge förr och nu. Efter O. Jensen, G. Storm, J. Dyring m. fl. skildradt af P. Nordmann. Pris 40 *ni*.
14. Sångeer belysande Finlands historie. 45 *ni*.
15. En gammal soldat. En lefnadssaga af Oskar Behm. — Skildringar från södern, af K. G. Pris 35 *ni*.
16. Jerusalems förstöring. Af A. Ingerslev. Öfversättning från danskan. Pris 25 *ni*.
17. Åland, dess natur, folk och minnen af M. R. Pris 65 *ni*.
18. Hvad den gamle skolmästaren berättade, af Gånge Rolf. — Ryssarne i Pärnä 1713. Skildring från Stora ofredens tider af P. Nordmann. Pris 40 *ni*.
19. Hafs fisket på Sverges västkust samt några ord om Finlands salt-sjöfiske af Ossian Reuter. Pris: 30 *ni*.
20. Om bibliotek, läsesalar och föredrag för folket af P. Nordmann. Pris 20 *ni*.
21. Hufvuddragen af den s. k. Matematiska geografin af Hugo Grönstrand. Pris 25 *ni*.
22. De gamla egypternas religion, af R. H. Pris 25 *ni*.
23. Skildringar ur Finlands och Sverges historie I. Sammanställda af P. Nordmann. Pris 70 *ni*.
24. Skildringar från Västra Nyland af Ossian Reuter. Pris 50 *ni*.
25. Djurens industrier, efter bästa källor af O. M. Reuter. Pris 70 *ni*.
26. Sångeer och Sångelekar för lägre folkskolan och hemmet, hopsamlade af V. Ö. Pris 50 *ni*.
27. Råd rörande folkbibliotek. — 1. Vården af folkbibliotek af Valfrid Vasenius. 2. Förteckning öfver lämpliga böcker af P. Nordmann, Pris 50 *ni*.
28. Om Finlands fiskar och fisket i Finland af O. M. Reuter. Pris 1 *Fmyc*.

1001850746

